
دهزگه‌ها لرییریٔ یا چاپ و وهشانی

خودانی ئمیتیزی: حافظ قاضی

سه‌رنقیسه‌ر: مؤید طیب

- * کتیب‌ا هژمار (۵)
- * سعدالله ئاقدهل (س. دلژان)
- * شاعر و پیتشمه‌رگه و شه‌هید
- * ژیان و به‌ره‌می وی
- * به‌ره‌ه‌شکر: اسماعیل بادی
- * تیپچن: هه‌یقین که‌مال ئه‌حمه‌د
- * ده‌ره‌ینانا هونه‌ری: خه‌لاتی و گولی
- * به‌رگ: عصام حجی طاهر
- * سه‌ره‌رشتیاری چاپکرنی: زاگروس محمود
- * چاپا دووی
- * ژمارا سپاردنی: (۳۷) ساللا ۲۰۰۲
- * چاپخانه: وه‌زاره‌تا په‌روه‌ردی - هه‌ولیر
- * تیراژ: (۱۰۰۰) دانه

(مافین چاپکرنی دپاراستینه)

ديارى بۆ:

ھەر دەستى خەنجەر ھەلگىشاي
و ريكا ئازادىي قەوۋارتى ...
ھەر پەيقا بوويە مۆمك و
ھزرىن كەقنار رامالين ...

سعدالله ئاقدەل

پشکا نیکی

* سعدالله نأقدهل

شاعر و پيشمه رگه و شهيد

- سعدالله يئ شاعر
- سعدالله يئ پيشمه رگه
- سعدالله يئ شهيد
- زئدهر

سعدالله ئاقدەل شاعر و پېشمەرگه و شهيد

اسماحيد بادي

* به راهی:

د ناف ئەدەببىاتا كوردى دا، هژمارەكا زۆرا شاعرین هه‌چه‌رخ
مه‌هه‌نه و ب زارین ژيک جودا شعر‌قه‌هاندینه، گه‌له‌ك جارن
هه‌لوست و بىر و باوه‌رین وان شاعرین گه‌هاندینه گوپیتكا
ئافراندى و رییین مشه‌ختیی و غوربه‌تی ژ خو‌را هه‌لبژارتینه
هه‌روه‌ك شاعرئ ناقداری عه‌ره‌ب (عبدالوهاب البىاتي) د
نقیسینه‌كا خو‌دا دبیتیت: «لسه‌ر هه‌ر شاعره‌كى پیدقی یه
غوربه‌تی ببینیت...»، ئەو ژى ژ به‌ر چه‌ندین سه‌ده‌م و ئەگه‌رین
تایبه‌ت ب ئافراندى فه‌. هه‌روه‌سا گه‌له‌ك شاعر رییه‌كا پیرۆزتر
دگرن و دگه‌ل قه‌هره‌مان و خو‌گۆریكه‌رین وه‌لاتی خو‌د ئیك سه‌نگه‌ر
دا، ب ئیك بىر و باوه‌ر به‌ره‌فانیی ژ دۆزا ره‌وايا ملله‌تی خو‌دكه‌ن
د ریییا وان بىر و باوه‌ران دا (سعدالله ئاقدەل) ئیك بوویه ژ وان
شاعران كو جان و گیانی خو‌بكه‌نه قوربان و بینه‌هیتا و سۆمبلین

تازادیی و ناقی وان هه تا هه تایی د بهر په رتین زیرین دیرۆکا بزافا
رزگار یخوایا وی ملله تی دا بیته نقیسین و په یقا شه هید لسه
ناث و ناسناقین خو زیده بکه ت.

* سعدالله ئاقدهل... شاعر و پیشمه رگه و شهید:

شاعری مه (سعدالله ئاقدهل) کو ناسناقی وی یی شعری
(س. دلزان) ه، ئیکه ژ ئه فان رهنگه شاعران و شیایه د ژیا نا خو دا
فان ریپین مه به حس کرین ژ خو را بهه لبرتیت کو (شاعر و
پیشمه رگه و شهید) بیت، هه ر ئیک ژ فان ناسناقا جیهانه کا
به فردها رمان و بۆچوونان بخو څه څه دگریت.. (شاعر) چهند
په یقه کا قه به و مه زن و پر ئافراندنه، (پیشمه رگه) هیشتا په یقه کا
مه زنترو پر بیر و باوهر و څه ژیا نه، لی ژ بیر نه که یین په یقا
(شهید) هیشتا پتر خودانی خو دبه ته په یسکین بلند یین بهایی
مرو څایه تیی دده نه خوباکرن، چنکی ما چ ژ وی چندی مه زنتره
مرو څ گیانی خو لسه دهستی خو بکه ته قوربانی وه لاتی خو!.

ئیری (سعدالله ئاقدهل) کی به کو ئه ف ریبازه ژ خو را
هه لبرتری و بوویه (شاعر و پیشمه رگه و شهید)؟! د فان ریپین ل
خواری دی ژ هه رسی لایان څه دهینه نیاسین.

* بوونا وی:

ناقئ وی (سعدالله ئاقدهل سهعدو)یه. ل ساللا ۱۹۵۴ئ ل گوندئ (غلبیش)ئ سهر ب ناحیا بامهرنئ ل پاریزگهها دهوک ژ دایک بوویه. ئه و بخوژ بنه ماله کا خانه دان و وهلاتپاریز و کوردپه وهر هاتیه پهروه ده کرن و ههر ل ژبی زاروکینیا خو دوی سهرویه ری دهقهر تیدا دژی ل دهستیپیکا شورشا ئیلونا مه زن، کهفتی یه بهر نه خووشی و ژانا و ئاستهنگ د رتیا ژيانا خبزانا وان دا پهیدا بووینه، بابئ وی دبسته پیشمه رگه و سعدالله و برایین خو ریشه به رتیا مالی دکهن.

* دهستیپیکا خواندنئ:

خواندنا خو یا سهره تایی ل گوندئ غلبیشی دهست پی کره و ب دویماهی ئینایه. پاشی دهیته فه گوهاستن بو باژیری دهوک و خواندنا ناقجی و ئامادهیی ل ئامادهیا (برایه تی) فی رگهها کوردینیئ ل ساللا ۱۹۷۸ئ دخوینیت، به لئ ژ بهر ئه گهر و هوکارین پیگه هشتنا وی یا هزری و سیاسی و ههستا نه ته وی، نه شیا یه بهرده و امیی بدهته خواندنئ و ب دوماهی بینیت، ژ بهر کو بو ماویه کی دهیته گرتن و زیندان کرن.

• سعدالله یی شاعر

د قوئاغا ناغنجی و ئامادهییی دا، ههستین هه ر قوتابیه کی د بزقن و ههستا دژوارا کوردینییی خۆ ل سه ری ددهت نه خاسمه د سالی ن هفتیا و ههشتیان دا ژ چه رخی چوویی. شاعری مه سعدالله ئیک بو ژ وان قوتابی یین چه له نگ و ل ناغ جه رگی باژییری دهوکی دخواند، هه ر هینگی ههست و سوژین وی لقینه و هندهک په یق لسه ر شیوازی هه لبه ستا کلاسیکی فه هاندینه، ئەف فه هاندنه ژ ی ل دو ماهیا سالا ۱۹۷۳ و دهستییکا سالا ۱۹۷۴ ای بوویه. پاشی هیدی به رده وامی دایه نفیسیینی و پتر تیکه لی هه فالین ئەدهب دۆست بوویه و هۆزان و په رتووک لیک گهورینه و د کوپ و سمینارین ره وشه نبیری یین ئیکه تیا نفیسه رین کورد/تایین دهوک دا پشکار دبن و د هندهک فیسته فالا دا هۆزانین خۆ دخوینیت و ل دویش دا د ناغ رووپه لین روژناما دا به ره می خۆ به لاف دکهت و د ناغ ته خا ئەدیپ و ره وشه نبیرین کورد دا دهیته نیاسین.

* بۆچی هۆزان ده هاند؟

ل قوئاغا دهستییکا خۆ یا شعری، هه ر شاعره کی چه ند مه رج و کارتیکن دکه فنه به ر سینگی وی کو بیسته شاعره کی ناقدار و

خودان ریبازہ کا تالیف۔ ل سال ۱۹۷۹ء ہفتالہ کی وی ب ناٹی
خورشید توفیق باکوزی پرسیارہ کی ڈی دکھت کا نگہر و
کارتیکرین لسر وی چ بووینہ کو ہوزانئ بقہہینیت؟ د ہرسقئ
دا شاعرئ مہ دبیت: «ئیش و ژانین گہلی من و دابہشکرنا وی،
ژیانا خیلہ کی و زورداریا دہرہبگ و ناغا لسر خہلکی مہ یئ
ہہوار و گوندیان، و پالدرئ سہرہ کی یئ کو ہاندایم بوٹہ ہاندنا
ہوزانئ، ہوزانین (عبدالرحمن مزوری و مؤید طیب) گہلک
کارتیکرن لسر من کری یہ»۔

ہہروہسا ژ خواندنا ہوزانین وی ناشکرایہ کو چہندی گریدای
بوویہ ب دوزا مللہ تی خوٹہ و گہلک جارن بہحسئ وی ریبازا
وی بو خو ہہلبرارتی کری یہ۔

* پشکداری یئ وی د فیستہ فالہ دا:

پستی سال ۱۹۷۶ء ہوزانا ہہچہرخ نقیسی، شیبایہ بیافہ کی
د ناف شعرا کوردی دا بو خو پیدای بکھت و بازارہ کی بو شعریں خو
بینیت لی بینہ خہرجکرن، ل سال ۱۹۷۸ء دگہل چہند ہہ فالین
خو، ل ہہولیرا پایتہخت پشکداری د فیستہ فالہ کی دا دکھتن و
دگہل وان چہند شعرہ کا دخوینیت۔ ہہروہسا ل روظا
۸/۱۲/۱۹۷۸ء ئیقاریہ کا ہوزان و گوتارخواندنئ ل باژیری زاخو

ژ لایبی ریفه بریا لاوان ل دهۆکی دهیته گێران و گهنجیت زاخۆ و دهۆک و ئامیدی تییدا پشکدار دبن، کاک سعدالله ژێ ئیک بوویه ژ پشکدارا، کو شعرا وی بوویو جهی رازیبونا ئامادهبوویان و خهلاتی ئیک وهرگرتبوو و ب دیاری د وی ئیفاری دا چه ندین پهرتووک وهرگرتن. دیسان ل سال ۱۹۸۰ی ئیکه تیا نفیسه رین کورد/ تایی دهۆک ئیفاریه کا هۆزان خواندن ب شاعرین گهنج به رهه فکر و ل ویری ژ دگه (۱۱) شاعرین دی شعر خواندن و ل قیره ستیرا سه رکه فتنا وی پتر گهش بوو و د ناف هه قال و ته خا ئه ده ب دۆست دا پتر هاته نیاسین و هه قال زیده تر ژیرا پهیدا بوون.

پستی هۆزانقانی مه گه هشتی یه ناف ریزین شوره شی ژ پتر د واری قه هاندنا شعری دا پیشکه فتی یه و وان کاودان و گرفتاری و دهرده سهری بین ب سهری ملله تی کورد هاتین ژ کیمیا بارانکرنا هه له بجه و ئه نفالیت رهش و بهری هینگی ژ و دهغه کرنا بارزانیی نهر، پتر ده رگه هین هۆزان قه هاندنی ل بهر قه کرینه، ههروه سا و دهغه کرنا رهوشه نبیر و هۆزانقانی کورد وهک جه گه رخوین و هیمن موکریانی کارتیکر نه کا زۆر لی کریه و ب به رهه می وان داخبار بوویه. ژ قی چهندی ئیجا به رده و امی دا قه هاندنی و ده لکه فت و بیره وهری د ناف شوره شی دا دهاتنه گێران، ب سینگه کی به رفره ه شاعری مه پشکداری تییدا دکر و هۆزانین خو دخواندن و

بەرچاقتىرىن پشكدارىبا وى ل دەمى ل راژان ساللا ۱۹۸۶ئى و ب
 ھەلكەفتا ب دوماھىھاتنا دەورا كادرا شعرىن خو تىدا خواندن.
 ديسان پشكدارىبە كا بەردەوام دگەل ئىزگى دەنگى كوردستانا
 عىراقى ھەبووئە و شعرىن خو ژىرا قىرى دكرن و ب دەنگى ھەقالىن
 وى دەھاتنە خواندن، پشكدارىبىا شاعرى د ناھ رىزىن شۆرەشا
 كوردى دا چەند لايەن بخو ھە دگرتن، ژ لايەكى ھە پىشمەرگە
 بووئە، ژ لايەكى دىقە كادىرەكى زىرەك و پىشكەفتى بووئە و بزاف
 د رەھشە نىبىركن و ھوشيارىبا خەلكى دا دكر. ژ لايەكى دىتر ھە ب
 قەلەمى خو پشكدارى دكر و ھۆزانىن پىر پامان و كارتىكەر و
 بەرگرى و تىر ھاندان و سۆزا ھەلاتىنىن ئىسىنە و د ناھ
 پىشمەرگەى دا بەلاھ دكرن ژ بلى ئەوئەن بو ئىزگى دەنگى
 كوردستانى و ب رىبىا ناما بو ھەقالىن خو قىرى دكرن چ ل ناھ
 دەقەرئەن رىزگاركرى، چ ژى بو ناھ جەرگى رىزىمى ل باژىرى ھۆك ل
 سالىن ھەشتىيان دا.

* بەرھەبىن وى:

ھەر كەسى ھۆزانقان بىت، بزاقى دكەت ئەو ھۆزانىن ئىسىن
 بەدەتە خواندن و بەلاھ بکەت. ژ بەر ھندى ھەر زوى پىشتى چەند
 پشكدارىبە كا د فىستەھال و ئىقارى بىن ھۆزان خواندنە دا، دەست

ب به لاقکرنا هۆزانیڭ خۆ کر به لسهر بهر په رین رۆژناما و ههر زوی چهند هۆزانه کین وی د رۆژنامه یا (هاوکاری) دا هاتینه به لاقکرنا - جهی داخی بوو ئەم نهشیاین وان هۆزانا ههمیان پهیدا بکهین کو ئەو هژمارین وان سالان دەرکهفتین لهر دست نه بوون - ژبلی پشتی گه هشتیه ناف ریزین شورەشی و د چاپه مەنیین ل ویری دەرکهفتن چ وەک به لاقکۆک یان کۆفار، هۆزانیڭ خۆ تیدا به لاق دکرنا، وەک: (دەنگی قوتابیان، مەتین، پیتشکەفتن، رهوشه نگیری...).

قوناغا دووی یا بهرهمین وی دست پی دکەت ب چاپکرنا هۆزانیڭ خۆ وەک دیوانه شعر و د فی بیافی دا شاعری مه ژ بهرهمی وی ئەف هەردو کۆمهله هۆزانه هاتینه چاپکرنا:

١) **خوین و نازادی:** دیوانا وی یا ئیکی یه، ل سال ١٩٨٦ ئی

ل چاپخانا خەبات هاتیه چاپکرنا، پیک دهیت ژ پیتشگۆتته کب ب خامه یی (ئیبراهیم) هاتیه نقیسین و ژ (١١١) بهر په رین قهباری نائنجی پیک دهیت و ههمی ب دستیه هه قاله کب هۆزانیڭ (جهبار حاجی) هاتیه نقیسین. فی کۆمی نیزیکی (٤٦) هۆزانا د ناف بهرگی خۆ دا هلگرتینه و بین قوناغا دستپیکا وی یا شعری نه د نائبهرا سالین ١٩٨٠-١٩٨٤ ئی دا. ل دوماهیا وی ژی فەرهنهنگۆکه کا بچویک ژیرا دانا یه.

٢) **سمفونیا خهون و خهیلان:** دیوانا دووی یه پشتی

شەھىدبوونا ھۆزائىقانى ھاتىيە و چاپكرن ل سالا ۱۹۹۱، ھەر ل چاپخانا خەبات چاپ بوويە و قەبارى ئاقىنجى يە ب (۸۰) بەرپەران و ژ (۲۰) پارچە ھۆزانان پىكھاتى يە. ل بەراھىيى دىوانا خۆكرىە دىبارى بۆ «ھەر دەستى خەنجەر ھەلكىشاي و رىكا نازادىن قەوژارتى.. ھەر پەيشا بوويە مۆمك و ھزرىن كەفتار رامالين». ل دوماهىيى ژى نقيسەر (ئەحمەد قەرەنى) كو وى دەمى پىشمەرگە بوويە د نافت رىزىن شۆرەشى دا، پىشگۆتنە كا جوان لىدۆر رەوشا ئەفراندىن كوردى يىن ھەقچەرخ نقيسى يە و (۱۳) بەرپەر قەگرتىنە. لىدويش دا فەرھەنگۆكە ك بۆ پەيشىن گران دانايە ئەو ژى (۱۴) بەرپەران قەدگريت. ھەر وەسا دگەل چەندىن ھۆزانان مۆنتىف بۆ ھاتىنە چىكرن ژ لايى ھونەرمەندەكى قە كو نافتى وى نەھاتىيە نقيسىن. د بەرپەرى دوماهىيى دا ژى ژىنەنىگارا وى دگەل وىنەبەكى وى يى پورتريت ھاتىيە بەلاقتىرن.

* * *

دبىت ھۆزائىقانى ھىشتا بەرھەم ماىت نەھاتىتە چاپكرن، لى يىن كوگەھشتىنە دەستى مە و دناف بەرپەرىن رۆژنامە و كوڤاران دا بەلافت بووين ھەر ئەقە بووينە. ژبلى چەند پارچە يىن كورت د نافت وان نامە يىن ھۆزائىقانى ل دەستپىكا نقيسىنا خۆ دا بۆ ھەقالىن خۆ قرى كرىن.

* ھەقبەندى يېتىن جىفاكى:

د ژيانا خۆ دا شاعرى نەخاسمە ل دەمى زارۆكىنىيى، كو كورەكى
زىرەك و ژ خۆب شەرم بوويه، گەلەك تىكەلى دگەل زارۆكان
نەكربە و ھەر وەك براپى وى كاك بەھجەت دىبىت: «د ژيانا خۆ
دا چ جارا يارى دگەل زارۆكان نەكربە». ھەر وەسا لدويف گوتنا
پىتيرىن ھەقال و ھەفگورىن وى دىبىژن كو يى خوشتقى بوويه و
نمۇنە يى ھەقال و كادرى خۆراگر بوويه و ھەردەم بۆ ھەر كارەكى ل
رىژىن پىشىي بوويه.

ھەر جھى چۆبايى و لى كار كرىا، زوى ھەقال ژىرا پەيدا دېون
و وى ژى بەردەوام پەيوەندى يېتىن خۆ موكومتر لى دكرن و زىدەتر
ھەقال بۆ خۆ پەيدا دكرن. ھەكە بەرىخۆ بدەينە وىنە يېتىن شاعرى خۆ
د پشكا ئەلبۆمى دا دى بىنەن كا چەند يى خوشتقى بوويه و ھەمى
دەمان دىوانا وى يا گرتى بوويه و سوحبەت لى دەھاتنە ڧەگېران.

ھەر وەسا ھەر ژ ئەلبۆمى ئاشكرا دبىت كو ھەقبەندى دگەل
زۆربەى وان نقىسەر و رەوشەنبىر و ئەدىبىتىن د ناف شۆرەشى دا،
وەك: شەھىد رەئوف ئاكرەبى، نقىسەر و شاعر ئەحمەد قەرەنى،
ھۆزانتان حسن نورى و رمضان عيسى. ژىلى نىزىكىا وى بۆ
ھۆزانتان ناقدار ھەژارى موكرىانى و مفا وەرگرتن ژ سەرىورىن وى
د بوارىن ژىكجودا دا. ژ لايەكى دىڧە ژ لايى ھەمى بەرپرسىن حزبى

بیټن وی دهمی فه گه له کی خوشتنفی بوویه و ههمیان ژ بهر زیره کی و
چه له نگی و خوشمروقییا وی، چه ز ژئ کر به .

* نامه لینگه ویرین:

پشکه کا گرنگتر ژ شان په یوه نندیان نامه لینگه ویرین بوویه د
ناشبه را وی و هه قالین وی دا هه ر ل ده می قوتابی و هه تا
پیشمه رگه ژ ی هه ر بو ئیکودو قری کرینه ، ژبلی وان کاغه زین بو
مالا خو دنقیسین و قری دکرن .

د شان ناما دا گه له ک جار ان لدور سه روبه ری خو تاخفتی یه ،
یان ژ ی لدور هه لویستی خو و بیټن هه قاللا و به ره قانی ژ دوزا
وه لاتی ب کاره ک مه زن و پیروز زانییه .

د هژماره کا نامین وی دا لبه ر دهستی مه بیټن قوناغا خواندنا
تاماده یی ، پتر لدور خه ربیی و ریز و سلاقن ، ژبلی هاندا نا هه قاللا
بو پتر نقیسینی و پشکدار بی د کورین هوزان خواندن ی دا و
هه قال ی وی یی ژ هه میان پتر نامه بو قری کرین چ ل ده می قوتابی ،
یان ژ ی پشتی بوویه پیشمه رگه ، هه قال ی وی (حازم
عه بدولر ه حمان) بوویه . د نامه کی دا بو وی ل ده می
پیشمه رگایه تی ، شاعری مه گه له کی ب هیقی بوویه کو دی روژا
ناشتی و نازادیی هه لیتن چ زوی ، چ دره ننگ . نامه یه ک ل روژا

۱۹۸۶/۱/۷ی ژ مه کته با سیاسی ل ده می لسهر بیته لی کار ذکر
بو هه قالنی خو قریکریه و تیدا دبیتیت:

«کاکو. نه ز دویر چاقیت ته بیت پر ژ نومیدا ماچی دکم و
هیفی خوازم کوب ده مکتی نیتزیک بگه هینه ئیک نه ز و تو و
وهلات و ناشتی و نازادی. هه رچهنده مه باوهره و تشته کتی
(حتمیه) دئی گه هینه نومیدی دویر یان نیتزیک، لی دویر و نیتزیک
لسهر بزاقی راوه ستایه، نه فجار پیدئیه کو نم خو ناماده بکه یان و
ب هه می شیانا خو بزاقی بکه یان بو نامانجیت پیروزیت
مرؤقایه تیی ب ته قایی...».

د نامه کا دیترا ل روژا ۱/۹/۱۹۸۴ی هاتیه نقیسین، دده ته
خویاکرن کو برایی وی (طیب) هاتیه سیداره دان و تیدا دبیتیت:
«برا تو پی بزانی بهری چند ماوه یه کی برایه کتی من ژ لایین
رژیمی فه هاته (اعدام) کرن ب ته عزیزیی، به لی نم گه له ک پی د
سه ربلندین چونکی ریکا راست یا ملله تیه، هندی مرؤف بو ملله تنی
خو بکه ت هیشتا کیمه...».

هه ر ل ده می ل راژان، ل روژا ۱۴/۱۲/۱۹۸۱ی، د کاغه زه کا
دیترا دده ته خویاکرن کو ده مه که ژ کاروانی فه هاندنا هوژانی دویر
که فتیبه چنکو ده لیقه بو هلنه که تیه بنفیسیت ژ بهر کاری وی:
«برایی بهر تیز، پی بزانه کو نوکه نه ز پی ژ کاروانی هوژانی

ښه مايم و ټو من ريک ناکه ښيت کو هوژانې بنځيستم چونکي من يا خو ب کاره کي وه سان ښه کري کو من دهرهت نه بيت هوژانې برتسم. چونکي من دهرهت نينه دوو سهعه تان بتني روينه خواري و هزريت خو بکه مه فلمهک لبر چاښت خو و چوند ريزکه کان ريز کهم و بنځيستم...».

د نامه يا ديتر دا ټو هه ښاله کي دي ب ناڅي (عصمت رهجه ب) ل روژا ۱۹۸۷/۲/۲۷ ښي نشيسي يه، تيدا به حسي داگير کرنا کوردستاني و هيرشيني دوژمنا دکهت و دبيژيت:

«ماوهه که دويم ژ ديدارا ته و هه ښالان، لي پا نيزيکي دلتي هه وه مه، کوردستان ده لاله و نهو ده لالا کو ب زوري ده يته ره فان و هه ردهم دلگرتي و پره ژ وي ههستي گران و دارگراني ب زوري دبر بهرني دا دنځيت. نو هه ر روژ و گاښ خو ښه دچرپت و گري و هه واريت وي ب سه ر چيا و نهالان ښه دچن، باوه ر بکه ده مي کو نه ښ فاشييت هار ماچا مرني ل گه رده نا کوردستاني ددهن هه وار ژي بلند دبن، نه م هه و نامرين ژ که رب و کين و رق و قينييت ښي زورداري ب زوري زهري بريه بن په ريا رهش و روژي هزاران دهق و نيشانان ل رويمهت و له شي دکهت، هه لبهت نهو ژي وه کو تو دزاني ناپالم و ساروځيت نويشي و فسفوري و خه ردهل و گاښت دي ييت ژه هراوي هه تا دوماهيکي...».

ل دو ماھیبی ژى چەند پە یقە کین وی ژ نامە کئی ل کانونا ئیکئی
سالاً ۱۹۸۸ ی پستی ئەنفالان بۆ دەیک و بابین خۆ نقیسیه و تیدا
لدۆر هەلویستی خۆراگری دەیکا خۆ ناخفتیه و دبیتیت:

«دەیک و بابیت من بیت دلۆقان و بەاگران، هەوه ئەم بیت
هیکرین کو ببینه پتشمەرگه و ئەم هەردەم ب هەوه و دلسۆزیا هەوه
بۆ کوردستانی د سەریندین و من ئومیدا هەمی کو دئی گەلی مه یئ
کوردستانی هەر ب سەرکەفیت و ئەم هەمی دئی ب کوردستانی و
کەس و کاریت خۆ ئو نازادیی و ناشتیی شاد بین و زۆرداری
دەوامی ناکەت و گەلی عیراقی دئی هەر رۆژا ناشتیی بینیت. ئیدی
خودی پشتهفانی هەوه بیت...» .

بەلی بەری قی پەرەگرافی لدۆر دەیکا خۆ دبیتیت:

«ئەز هیقیدارم ژ دەیکا خۆ کو دلئ وی ب مه قە نه بیت و
هەردەم یا رویخۆش بیت و هەرۆ نهکەته گری، چونکی پیدفیه کو
ئەو ژ هەمی کەسان پتر یا کەیفخۆش بیت نهک هەردەم بکەته گری،
دلئ خۆ ئو بابی من و خەلکی دگەل هەوه نهخۆش کەت، هەرچەندە
من ئومیدەکا مەزن یا ب دەیکا خۆ هەمی کو دئی هەردەم یا خۆراگر
بیت و شۆرشگیر بیت، چونکی خۆراگریا دەیکیت پتشمەرگه ی د
ناف ئوردیگه هاندا، جهتی شانازیا هەمی شۆرشگیرانه...» .

• سعدالله یی پشمه رگه

* کاری ریکختی:

ل سال ۱۹۷۷ی دچیته د ناڤ ریزین ریکخستنین نهینی یین پارتی دیموکراتی کوردستان دا و ژ لایین ریکخراوا (شهفه ق) شه دهیته ریکخستن. ل دهستیپیکا کاری خوی پارتایه تی ب زیره کی و چاقنه ترسیی هاتیه نیاسین و قوربانی و خوگوربکرن د فرهه نگا وی یا تیگه هشتن و خه باتی دا بووینه و شه هید بوون کاره کی گه له ک ب ساناهی بووینه ل جه م وی ژ پیخه مه تی وه لاتی وی بگه هته نازادیی و خه لکی وه لاتی وی یی شاد بیت.

* زیندان کرن:

هوزانقانی مه سعدالله ئاقدهل، هه ر ل دهستیپیکا بزاقا خو یا رامیاری، پشتی برایی وی یی مه زن (طیب) ریکخستنا وان یا نهینی دهیته ئاشکراکرن و دکه قته د ناڤ په نجین رژیمی دا هه تا کو پشتی ئه شکه نجه یه کا زور ل روژا ۱۹۸۴/۷/۲۲ی دهیته سیداره دان. سعدالله دگهل دایک و بابین خو دهیته گرتن و رهوانه ی ژیریا عیراقی دکهن و ل ویری ژی ژیک دهینه جوداکرن و شاعری مه بو ماوی نیزیکی (۶) هه یفا دمینته د زیندانین رژیمی

دا. ل دەمی دهینه بهردان، دزقنهفه و جارهکا دی دهست ب کاری
خۆیی ریکخستنی دکه تهفه. ژبهه پیتیگری و بجه ئینانا ئه رکین
لسهه ملین وی، سالا ۱۹۷۸ شهههفا ئه ندامه تیئی د ناڤ ریزین
پارتی دا وهردگریتن.

* پيشمه رگایه تی:

ل روژا ۲۱ شواتا ۱۹۸۰ی، ژ ئه گه ری ئه نجامدانا کاره کی
پارتیه تی، ریکخراوا وان ئاشکرا دبیت و چه ند هه قالین وان
دهینه گرتن ژ لایی سیخورین رژیمی فه و ئه و و چه ند هه قاله کین
دیتر خۆرزگار دکهن و دگه هه ناڤ ریزین له شکری شوره شگبیری
کوردستانی ل سنووری لیژنا ناوچا دهوک و پاشی دهینه رهوانه کرن
بۆ باره گایی لقی ئیک یی پارتی دیموکراتی کوردستان و لدویڤ
داخوازا هیژا (مسعود بارزانی) دهینه رهوانه کرن بۆ مه کته با
سیاسی یا پارتی دا کوژ خوانده قانیا وان مفای وهربگرن.

ل روژه کا سهخت و دژوار و سه رمایا زقستانی دا، کاروانی وان
هه قالین د گهل دا به رهڤ ئیرانی ب ری دکه فن، بۆ ماوه یی پتر ژ دو
هه فتیا ب ریقه چون هه تا گه هشتینه گوندی (سلوانا) کو هیژا
(مسعود بارزانی) ل وی ده ری بوویه و ب گه هشتنا وان پیشوازی
لیکریه و د په یقه کی دا ریزداری بۆ دایه خویاکرن کو:

ته گۆت زینم
چما ته گوهدا گه لاچا
دهرگه هی قیننی ته هنی
ته فه نه کر
ته فه نه کر.

تېيىنى:

ئەڭ پارچە ھۆزانىن ل خوارى، يىن قوناغا دەستپىكا
ھۆزانقانى يا ئەھاندنى نە ل دەمى ل قوناغا تامادەيى دخواند،
ھەمى د ناڭ وان كاغەزا دا ھاتىنە ئەڭىن بۆ ھەڭالى خۆيى نىزىك
(حازم عبدالرحمن) قىرى كرىن ل دەمى ل زاخۆ دخواند و ھۆزانقان ل
دھۆك بوويە.

-۱-

تەنوير قانى *

ھلۆ رابە ..
تېك و دارا قەجە مېنە ..
قورمىت كەزان و كەقۇتا تو خر قە كە
ھلۆ ھەلكە ،
تو ئاگرى
تەنويرا خۆ بشارىنە ..
ئەقروكە زارۆك دېرسىنە و خوارن نېنە ،
لى گرىنە ...
لەزكە پافىيىرى كورقلا
زارۆكا چ تېن تى نېنە ..
تەنويرا جارا يا سار و بى ئاگرە
شەف پايىزا

---

* ل رۆژا ۲۲ / ۱۰ / ۱۹۷۸ ئى قىرى كرىبە .

خویسار دکه څیته سهرده ری

هو هه لئنا بیت ..

هلون رابن

بلا دار، هه ستيکیت مه بن

بلا گاز، خوينا مه بیت

دا هه ل بیت ته نویرا ته

دا هه ل بیت...!!

-۲-

چاقه‌ری مه *

چاقی منی ل وی ریکا تولی چوی
دلی کفتی ژان و کولا، نه‌گهر توی
پشتی ته من نینه کس و کار و خوبی
تویا دویر، نه‌ز تیهنی لیفتی ته‌مه
دلی ته نی ههر هه‌قاله بوقی دلی
نه‌ز دزانم دلدارا من نه یا سلی
شاهدین نه‌قینا ته‌نه دار و چلی
هه‌ردهم نه‌زی د هزرا شیره‌تین ته‌مه
نه‌زی دگهرم وهک ره‌قنه‌ندا ژ بهر ته‌یه
چاقین دگرین ژ نه‌قیننی بی لومه‌یه
شه‌پرز بهم، کهر و لال بهم، ماچ هه‌یه
ژ بهر ته‌مه یارا ده‌لال ناواره‌مه.

---

* د کاغزه‌کی دال سال ۱۹۷۸ی فریکریه.

-۳-

* ئەقرۆ يارا من نه ل ماله *

دلئى من بوّ ته ههڻاله
ژ دل تو هوگىرى منى
ئەقرۆ يارا من نه ل ماله

**

هاورى ته مه تو بزانه
وينئى ته من ماچى كرى
دلئى من بوّ ته ب ژانه
ههردو چاڻ بوّ دكهن گرى.

---

* د كاغەزەكى دا هاتىيە، ل رۆژا ۱۰/۴/۱۹۷۸ ئى قىرىكەيە.

- ٤ -

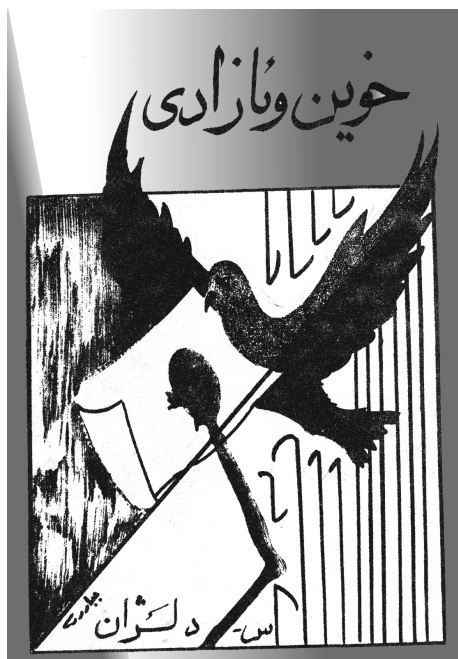
* (.....)

هېشتا ل وارى ..
ره قديت گورگا ، لويړه لويړه!
په زل زوزانا ،
ل كوز و مه خهل و كوتانا
هېژ نيچيره!
هه كو جار .. جار په ز بر دبيت ..
شقان گازی گورزوی دكەت:
دهنگی وی ناهیت .. یی دویړه
وهکی نه قرؤ .. نیړی .. شاخ شكاندن
ب شاخ رهنی
رسته هژاندا!
زېره قانی مه خه و ته یه ،

---

* بی ناف و نیشانه ، ل روژا ۱۹۸۶/۱/۷ ژ راژان فريکریه .

زنجیر د دهستا دا ئاقابوو،
ههتا پچپای هایدار نهبوو..
پهزی برپووی هیژ به لاقه..
گورگا لی دا گه لهک زیان
بیته مای که تنه زیانا..
چ خه مساره.. تاقی سه روچاڤ لی رهقان،
هشیار نهبوو..
جو تیاری ژار.. هه وار ژ دهستی شقانا..
پهزی ژ گورگی..
من ژ گورزووی و زیره قانا..

2

«خوین و نازادی»

هشیاری

هۆ گوهدارۆ!
وهکی من برسی و ههژارۆ!
چ جار چیرۆک وهۆزانا...
بۆ ئاغا و خاتوونیت کۆچکا...
نافه هینم... نافه گێرم کو پێ بنفن
هزریت وان بیت که فن و گه نی
ل پێش چاقیت...
تهف ولاتیا که مه ته نی
هۆزانا خۆ... سترانا خۆ
ژ ئیش و کۆفانیت گه لی خۆ...
دی فه هینم
بۆ ههژارا...

ل شههيا... ل زيمارا...
ئەز دى خوينم
تا كو بشيم شه قيت تارى
باركەم ژ وارى
هوزانا من...
ل باتى بانگا نقشتنى...
بييت هشياري
بو ولاتيا بكەم ديارى
بكەم ديارى.

۱۹۸۳

پيشمه رگه مه

هو ولا تو!
پيشمه رگه مه
سينگ چه پهرم
به ره قاني نافي ته مه
له ورا دبيرم:
بيمه كوشتن... من نه خه مه
لي نه و خه ما د دلي من دا،
ب تني ولات!
بنده ستيا ئا خا ته يه
چنكي ولات هه تا نهو...

باژتېر و گوند...
ب هزارا هاتنه سوتن،
خوپان کرن
له وړا کيرتت ژهرکری
جهرگ وهنات
ل من زقتیل... زقتیل کرن
پیشمه رگه مه
برینیت من... ناکه ویتن،
تاگری که فتیه دلی...
ناقه مریت!
تا واری خو ئافا نه کم
قهله ره شان و دارکوکان،
ژ باغیت ولاتی دهرنه کم
تولا شه هیدا فه نه کم
سه رخوه بوونی ل قی واری،
پهیدا نه کم
کول وکوفانیت شه هیدا...
ژ دلی دایکیت وان دهرنه کم
داستانه کی بو شه هیدیت نازادین

نەنقىسىم وچاپ نەكەم
ناقىت گەرناس و مىرچاكا
هەميا تىدا ديار نەكەم
برىنىت من ناكەويىن!
داخا دلى نۆزدار ناىت
هى ولاتۆ!
پىشمەرگەمە
ئەز چەكووچى ناڧ چاقىت...
دوژمنى تەمە!
رىڧىنگى ئازاديا تەمە!
شەهيد بىم،
د گورى دا ھەر پىشمەرگەمە
پىشمەرگەمە..

۱۹۸۰

رۆندكيت يارى

ناما يارا خو من شهكر،
پاشى دالهه و هيقييا،
ئهويت مهزن وهكى چيا!
ل پهرى دووى،
نارينا من...
وينه بى خو...
دگهل زيمارى كيشابوو
رۆندك ژ چاقا...
ببوننه جوک
لسهر ليثقا ببون... سوبلاڤ!

پاشى رويبار
قى ديمه نى ئەز ئينامه...
ئاخفتنى دگەل وئنه يى يارى كيشاي
تەزىنكەكى لەشى من گرت!
من گۆتى: ئۆى سەبارا من!
دياربا تە بۆمنى ژار...
جۆك وسويلاڧ ورويبارت،
رۆندكانه!؟
باش دزانم تە...
ژين بۆ قىنى پرى ژانه!
ئو من خۆ ھاڧىت رويبارى
ب مەلەقانيا من نەكارى...
خۆ بگەھىنمە سەرۆكانىيت،
دالەھىيت...
وى راچاندين،
بکہ مە وەرىسك،
ڧىھەل بچم بەرەف ئەسمانى ھىشيا
لەو من قيا:
گەردەنا خۆ...

بکہم دیاری بۆ وی کنفکئی... سیداری
یئ د گهردهنا گهلهک...
گهنجیت وهکی من...
ژار و بئ بهار دا چووی خواری
داکو بهری هیثیا بمرم،
بیانویا...
ب چهرخ و فهلهکا نهگرم.

۱۹۸۳

روبیار و بزاف

ولاتیو!

من دی رویارہ کی شیلی و پیل ہا قیڑا!

د گہل دا ہہ بوون دار و گلپش و،

قرش و ہیڑ،

قی رویاری دکرہ قیڑی ژبی زاری و،

دار و گلپش ہیدی... ہیدی،

ددان رەخەکی و دکرہ دەر

ہندی ریکا خو قہ دبری،

ددانہ رەخا قرش و دری،

ئەف رویارہ بەرہ... بەرہ،

زهلال دبوو.
بنی گه را ژی روڼ دبوون
بۆ ماسیا کونجیت،
مارماسی و سه قاشا...
دیار دبوون... خوږیا دبوون.

۱۹۸۳

ئاخىنكىت جۆتيارەكى *

جوتيارى من
بۆ دامايى؟ بۆ مەلۇبىلى؟
بۆ بىن ھېزى؟ بۆ پىشت خوبىلى؟
ژ من را بېزە تە چ دەردە؟!
ئەز چ بېزە؟!
بۆكى بېزە؟
نۆزدارەكى بۆ من بېنە...
دا بۆ بېزە!
ژان و ئاخىنكىت دللى خۆ...
بۆ قەھوبىنم... بۆ قەپىزە!

بۆچی ژ ھەمیا...
چەمى لبەر ئاڧا دلخ من،
دى قرقچیت ژ تیهنا دا؟!
کترو فرویز دى بۆکەنە شاھى د ناڧ دا!
من پسیار کر،
ژ پیریت بەرى،
وان گۆتە من:
خۆلى بگره!
دەم درێژە...
خۆلى بگره!
دى رۆژەک ھیت...
کترو فرویزی نامینیت،
دى بەھیتن
گورگەھ ژى دگەل کرم وکیتزا...
دى رزیتن
راست دبیژن
بەلى ئەژى جارەکا دى...
دى پسیارکەم،
ژ دلەک سۆتى ژ زارۆکیت... د ناڧ لاندکادا،

بيٽ نه ديتي نه كهني... نه گرنڙينهڪ
بيٽ ده زيلوبنڪ لي بوبنه ڪير!
شيري ده بڪي نه خواري تير!
به لڪو ٿو ده رمانی بيٽن
نه، نه دويره!
به لڪو ٿيڪ ڙوان
ڙ سهر پيچولڪي...
رابيته ڦه... بيٽ لوقمان،
ده رمانی دهر دا بزانيت
تيمار بڪهت
ئيش و ڙانا... بن گهر بڪهت
دا گوليت باغي دلني من،
ببشڪفن
دا جرد و جوپر و چرچرڪ،
خر قري بن
سيسن و بهيبوبن،
شاکا پاڻين،
ڪوفيڪا خو بله قينن
گوفه ندهڪا ڙ دل گريدهن،

مازی و دیندار...

خو بهترین

***

بوچی خه لک دی گولا،

ژ باغی مه چنیتن؟

ریزک ودهریکا دی قهدهت،

که ویت واری مه گریتن!؟

کهزی و بسکییت...

شهنگه یارا دی بریتن!؟

که ته وهریسک،

بو ستوکئی فان ئه فیندارا...

قههینیتن

ما نه وهخته هشیار ببین!؟

دیروکا واری بخوینین!

کاچ بوویه؟

شیری (شیخ سه عیدی)،

راکهین

بشوین ژ شیلی و ژهنگاری،

سه قاکهین

بیرا خو و سیداری بینین
دا کو رابین،
رافه کا ژ دل...
بو ته په سه رکه ری بی راکهین
دی دا راکهین.

۱۹۷۸

---

* نهف هوزانه ل فیسته فاله کا هوزان خواندنی ل باژیرکی زاخو سالا
۱۹۷۸ی هوزانثانی خواندی یه (ب).

پسپاره ک

پهري، فيناته دهريايه!
دهريايه کا پري گهرداڅ!
ټهټ دله ژي ماسي زهرکه،
من هه يکريه ناڅ پيټلا!
هندي څه دخوت،
هه ر تپهني يه
تيربون... بياني يه... کويڅي يه!
ژ من را بيټزه!
نه په نيا څي داستانا...
که څن و کوير چيه؟!

۱۹۸۴

ئەرى...!

بەرسقا من بده ئەترسه!

ئەرى ھېشتا...

لېەر بانگى مزگەفتا گوندى...

زارۆ تەبەلا رېزدكەن؟

ئەرى ھېشتا متك دمتن؟

كش ھەر دەقن؟

كابتى جوتيارى تەفەيە و،

ھېشتا خەرىەندى و زيارە،

لسەر ملېت گەنجا بارە؟!

ھەيزەرانى دەستى ئاغى...

ماچي دکه ته پشتيت خوبليت...
پيره ميړا؟
هيشتا پيره ژنيت گوندي...
که فيت ده ستا...
ب دهسته جوهني و گرک و دستار اڼه درزن!
کوريت که فخوي...
ل شه قه روکا
ناقې پاکي کچيني...
ژ زه ربا ددزن؟
من دل ته نگه!
ته نگتر ژ قه لپيچکا که زاني!
ژ من را هوبر ب سوري...
بنقيسه!
هر کوليا هات به رده ستې ته...
ژ من را بريسه!
ئه گهر هيشتا...
ل نيڅا جرخينا گوندي مه...
دره و راستيا گيره دکه ن!
شه ژي ب ناقې چه پيي...

پرچا بۆ لايى راست شه دكهن!
زرنگين كهفته گوھيت من،
ژ دهنگى ئاڤ و بهر و دارا،
دهنگه دانا...
چياو نهال و په سارا
ئهرى... ئهرى
ئەف هەمى ل گوندى دكه هينه،
برسى و رويسى ميتهقانيت...
تاخى ژيرينه
له و مه پيدقى هه وره كى رهشنى زك پرده،
دا په لا هيڤيا بكه قيت
ژبانى بكه ته ديارى،
بۆ هه مى قوربنيت وارى
شالويلى هيڤييت ژارا...
ل ناڤ بهارى...
ته مبور ا ناشتبي بژهنيت
ژ دل بژهنيت.

په بيكي نه قيني

شه قيدي بوو...

دهمي ته ب وي زماني خو،

ناما قيناي پر كرى

دگهل كارواني،

به رهف ره شمالا دلي من...

فريكري

وهلي چ زوى ته جو كا قيني گوهورى،

سياري با و برويسيا برى...

ل پيشيا په بيكي زفري

نامه ته سوت،

سهري په بيبيكي ژي بري
پاشي چ زوو!
بو من و خو، نو په بيبيكي كه به گري،
پچاندنا قولپا مه مكا و پرچ فه چرين...
ههردو رويا ژ په نچرويكه دكه به برين
پشتي نه قتي شانوكه ربي...
بو ليقيت من...
ته حله هنگشين!

۱۹۸۴

کاروانی خه باتی

باوه ربکه ولاتی من!
وی ئاسمانی گه لاجی ئ و،
دره ویت رهش دی هه پینم
هندی کرتی دنی من هه ی،
خوینا خوژی...
دیهر ته دا دی مه زخم
هندی دریا سا دهف بخوین!
سه ریت گولشه نا بی ریتن
سیسن و بهیوونیت واری بهنجیتن!
مه باوه ری وهک چیا یه

ب ناستهنگ و تەلى و داڤا...
رىكا كاروانى خەباتى،
ناگريتن
بلا بزانتن... گوھىت خۆزى فرەھ ڤەكەن
خوھا ئەنيا من بۆ منە
ئەز نامە رەبەنى دىرا پاپايى
يان چايچى و،
قەھوگىرى،
بەر دەرى كۆچكا پاشايى
چ ئاغايى!
چنكى من دڤىت گولا بچىنم
شالويلا... لدۆر بجه مينم
داسيا بسۆژم، بىرىنم
پەرىت قورغ وقە لەرەشا،
لى قوت بكم
لى بوەرىنم!
من دڤىت ژارا قەژىنم
نە ناروينم.

چەرخى رەش

ئەي دەمى،
ئەز دەركەفتىم دەرى خانى،
من بهیستی ئەو مزگىنى...
يا نقىسى برەش وشىنى
هنگى يارى،
من دقىيا:
تەبىنىم... من بىنى
كۆفانىت ئەقىنا دژوار...
بۆ من قەگىرى وقەهینی
دا زانىت... دو دلیت،

بجی وار
بیټ تژی برین و نازار...
بره قینی
لی چهرخی رهش
وی چهرخی خوینی... و نه کر
نه قینا مه ته په سه ر کر.

۱۹۸۰

ڦينا ولاتى

هو ولاتو!
ڦينا ته... دهريايه كه ،
ئه ڦيندارا دداعوبريتن!
خه تيره كه... چرايه كه ،
مه به لاتينكا دسوژيتن!
به رزه بوونا ناقى ته ژى ،
ئه ف ناقى بو ڦينى هه ژى ،
تاريا تيه كه وهكى مژى ،
جهرگ ودلى من دگريتن!
- ب لاييت و بلاجكتورا- ،

هيچ تشتهك ل پيش...
چاڻيٽ خو،
ٺه ز نابينم
لي و لاتو دهمي دروينم،
هزريت خو دكهم،
كول و كوڦان و هيڦيا...
دجه مينم
همي كوڦان وشكه ستنا،
بو هيڦيا دل دخوازيت...
دچه مينم
چونكي دزانم ولاتو!
رزگاريه ته بارانه كه،
گزو گيا... دارو گولا...
دقه زينيتين
شالويلا دگر نرينيتن
خهون و هيڦييت مه ژارا،
بيت دوژمنا گوردكرن
به رگي ژبانِي دكه ته بهر
دخه ملينيتن

ژنوی شالویلی نازادی
بۆ نه ورۆزه کا خورستی
یا ب دروستی دخوینیاتن.

۱۹۸۳

گازیه ک

تو دزانی؟!
روژهه لاتناس و گه پوکا!
ل هنداف ئه سمانی واری من،
تہمہ دوی یه!
شیپره و باغیت و لاتی من،
خانی و کولکیت خرہه ژاران...
لی گوری یه!
ل شوینواریت و انا خولی یه!
ہہمی دوژمنیت واری من
لسہر سالان و شاہییا...

خه نا دکه ن دهست و پپا ،
خانمیت وانا نینوکا ،
پیره ژنیت و ان بزیا
ب خوینا که لا زهری و لاویت فی ولاتی
من پسپاره!
هه تا نوکه د ناما خو دا
ته چ گوتی یه... نقیسی یه!؟
بو فی چه ندی من قیری یه... من گازی یه!

۱۹۸۳

دیمه نه ک

سپیدده هییه کی...

ل پیشیا خو، من زاروکه ک دی

عه ره بانئی دخربینیتن

من گوت: مانه ئه قرۆ جه ژنه؟

زاروکی گوت:

به لئی جه ژنه!

جه ژنا تهف زاروکییت دنی،

وه لئی من باهر تی نینه

نه من بتنی!

ئهری ما ته هارژی نینه!

هه تا نه فرۆ
لاندکا زارۆیی واری،
تژی خوینه!
نهوی رۆژی بی شاهی مه،
یا پینج - دهرههه - دکه فنه...
ناف فی دهستی بی کنفکی،
عه ره بانێ ل من بری تا کو سه رههستی!
ئه ز سه میانی سیوییا مه!
سه رخوه بوونه،
مه ب جیهانی رادگه هینیت
بو فی ری من مرن ژینه!
من دهیک و باب،
بو فی شوپی دیارینه
گوریین فی ولاتینه
تو بزانه!
ئه ز دی ب وی جهژنی شاهی بم،
یا قهفته کا سوره گولا...
ژ باغی نازاد یا ولاتی،
بکهه دیاری،

بۆ گۆرستانا گۆرىيا...
كو ديارى ببىت مزگىنيا هيقييا.

۱۹۸۲

گولا فینی

راسته یاری...

ددریه دهرم

لی مشهختی ودویراتی،

من ژ فینا ته دویر ناکهت

ئه و پروژا سوژا فینانی،

پهیمانا مان و نهمانی مه فیکرا دای...

ثاقاناکهت!

ژ دویراتییی و ژ مشهختیی،

من باوهره،

ئهف دله ژی،

بۆ تە نەبیت،
داڧیت ڧیانی ناڧەدەت
باوەر بکە هەڧگورا من!
چەوان زەردەشت...
ئەڧینداری راستیی بوو
لېڧه نەبوو
تا ل توخوبیی حەڧتی و حەڧتی
بۆ گوریا زەردەشتیی
چەوانی - شیخی سەنعانی -،
سەرە شڧانی ئولڧانا،
کە پەنی ئولا خۆدانا
چۆ بوو مریدی ڧیانی
ئە ژى یاری بیم،
نمونی ڧیانی
گەر بمرم
ڧیانا تە د دلنی من دا...
نامریت هەر دی ڧهژیتن
ڧینا تە دی بیته گولەک و،
د گۆرئ من دەرکەڧیتن!

گولەك نیشاننا قىيانى،
ھەر دەمى بەھىتى سەرەدانى،
قەكەى دەفتەرا ژيانى!
ھەر پەيشەكا قىينى بېرى!
يان رۆندكەكا ب تىنى بېرى!
بۆ قىيانى بۆ سەروكانىا ژيانى
سەد بەرامبەر گولا قىينى،
گولاشىن بووى ب قى خوينى،
دى گرىت وگرنژىتەن بۆ قىينى
بۆ رىكا راستىا ژينى.

۱۹۸۲

واری منہ

واری منہ،
یہ کوہ می بہرہ میّت وی
دھینہ رہنندن و دزین!
یہ داروبار لی دھین سوتن!
لی دھین برین!
ب دہقی توپا دھینہ داعوبران و قہ جوین!
ل واری منہ یہ درندا...
دہیک و باب و خویشک و برا...
ژیک دویر کرین
ل جیہانہ بہ لاقہ کرین

سه خمه راتی ئەڤینه کا ،
راست و دروست و بی گونە ه
کول واری من نه هیتته دیتن و کرن ،
سه ری سه دا د چرکه کی دا...
دهیتته برین!
له ورا ولات من ئومبده ،
به رنه دهم کوزک و چه په را
هندی دلۆپه کا خوینی ،
برژیت ژڤی برینی ،
ئەز ناڤی ته ژبیر نه که م
تژی جه رگی دوژمنی خو...
دوژمنی ته ،
ئاگر و پیت و گولله که م
چونکی ولات من نه ڤیتن
پالە و جوتیار...
خوها ئەنیا خو ب مالن
دسه ر هندی را ،
بوکه ره کی نانی بنالن .

ڦينا ڪوڙهڪ

ڪوڙهڪ ڦينا ،
دارٿالينڪي ٻو سڀينداري...
هند موڪوم و پرڙ دلہ!
ڙ بنڻ پيا ،
گهري... گهري
ڦيهل دڇيت ،
هه تا سهري
جهي خول ناڻ دلي چيدڪهت
ڙ دڙواريا نه ڦيني ،
سڀيندار نه شيت...
.....

خۆلبەر بگریت
پشتا خۆددهته ژيانی و،
ریکا نازادیی دگریت.

۱۹۸۴

فېرى

دەمى فالا...
ئەوان چاقا من قەخواندى...
زەنگلا راستىيەكى لىدا!
بۇ قىيانى تويا ماندى
وەكى بلوتال دۆر ھىلىنى دزقېرى،
كوترا ئەقىنا من بووى
تە گەرماتىيا دلى ساركرا!
وى دەمى تە دياركېرى،
تۆقەكرن...
ب دەستى چەپى زارقەكرنە،

بۆ دەمەکی خۆ ژبیر کر نه
زوی خویا بوو
ترازیکا تویج دکیشی،
دزو له نگه!
ئهو کراسی ته ل دهنی دای،
بی بی په نگه!
ئهو هوسکیکا د دهستی ته دا،
گه له ک که فنهو،
مه نجه لکا مالا بابی ژی...
پری ژه نگه!
ته ژی وهسا یا هیگری
کو تو خو ههر ب زارۆ بزانی،
زارۆ که کا هزر بهستی...
ژنوی رادیبیه وهستیکی
نه شیتی خو لسه ر پییا بگری،
نه، نه ویری!
دهستا ژ داری لاندکی بهردهی...
خۆ ئازاد کهی!
ته باوهری ب پییا نینه!

راستیه که ژ ته را دبیرم!
خورسک ب گۆرینی پیدافی یه
مرۆف ب فیننی
لی ته باوهری نهئینا ب فهژه ناخۆ،
بو گۆرینی...
گۆرین بو بهرزیا ژیننی
دی میزه که!
فی چه قوکا ته وه شانندی...
برینا کویر...
فرکیت خویننی!
ته خۆل فی هیسکی دادابا...
دا بی جهی بی خویننی
ههردهمی ته گۆتبا:
مه مو!
دا بیژمه ته:
به لی زیننی!
شاده مارا ئه فی خویننی!
وه لی چیکه م
ئه و ئه فینا بو هه تاینی،

من ل دلی زبندان کری،
ته دهر لی شکاندا!
ب نه چاری فه
ل پهریت خو دا،
هندی من دیتی... ههر فری...
هنگی نه سمانی گوندی مه،
سنگ فه قوتا!
هه ورا بو مه لویلیا قینی،
بهردا گری... کره گری.

۱۹۸۴

کورڤا خه باتئ

روژئ سهد جار...
ميروى ب بارى فه دكه فيتن
ل به ته نوکا گريل دبيتن
دهست و پئ لئ دبن خه تيره!
گاڤا گه هشت بنئ گرى،
ناکه ته زيمار و گرى
ژبه ر بارى ناره فيتن
پاش گريلبيون وکه تنئ
ريکا راستا کاروانئ خو...
دئ زانيتن و گريتن

دەملدەست دى رابىت سەرخۆ،
بۆ ئەقرازى... بارى خۆ دى خرىنىتەن،
بۆ بىنگەھى
چىكى مېروپى بىخۆ شەرمە...
كۆرە خەباتى پھىلىتەن
لەوا ھەردەم كۆرە خەباتا وى،
گەرمە... كۆرە بزاڧا وى گەرمە!

۱۹۸۲

ولاتی من

چہند ناقتی تہ یئی شربنہ!
وہکو دبینم
یان ژئی دنقیسم ودخوینم،
زمانی دایک پیی دناحقیت
ولاتی من!
وہکی دیروکاتہ دخوینم...
چہند گہرناس و میترچاکیت تہ...
مینا ستیرا گہ لاقیژی...
ل قی ئەسمانی... ئەز دبینم
روبیاری خہباتا وانا...

پیل ھاڦیٺه!
من نه ڦیتن... براوہ ستیتن
یان ستفانکا وان ڦه هاندی
ژبو ولاتی بیچیتن
هه تا نهو!
ناف و خه باتا... -جاندارکتی-
بو گه لی وی سهر بلندی یه...
شانازی یه
پا بو جاندارکا واری خو...
ئه ز چ بیٺم!
ما پیدقی یه؟
رابم زیمارهکتی دانم،
خو ڦه چرم!
رؤندکا بریٺم.
نه خیر.. نه خیر
ئه ز دی رابم...
په رهکتی سپی ژ میٺووی
بو رهشکه م ژئی را داریٺم
هوژانه کا چه رختی بیستی

دی فیهینم و ،
پی بیژم
هەر پی بیژم
قیانا من وتە ولات...
نەک قیانا... میشا هنگفینی و گولێ یە ،
کو دادەمە سەر بە لگیت تە
ئاڤا بشکۆزا بمیژم
پاشی پشتا خو بدەمە تە...
سترانا ژ تە را نە بیژم
سویند بیت ولات...
سەرا بهوستەک ئاخاتە ،
خوینا کە لا سۆر بیژم
ئە قینا من و تە ولات ،
وێک قیانا...
ئاخا هسک و بارانی یە ،
ئە گەرا تە ف ژبانی یە
لە ورا ولات...
من پیدقی یە
ئەز دەست... د ستوی تە وەرینم

هەمی خوینرێژ و سیخورا...

ژ پیژانی تە بدەرینم

هنگی تەنا ئەز وەکی،

تەیرەکی بازی...

دی لسهەر هیلینا خۆ روینم

تەنا روینم.

۱۹۸.

دروین

سه‌ربارا من
دهمی ته ژان و خه‌م و کول،
دفرۆتن
هینگی من بازاری گهرم بوو،
ب بهری مه‌زن من دکپین
چهند کیری و دهشت...
ژژانا ته دچاندن
ب داسا دلی دهاتنه دروین
داکو بشیم قفلا سه‌رسینگی ته فه‌که‌م،
داوی باغی پوان کری

ژ دلی، دەرگه‌هی بوڅه‌که‌م
که‌زییت بهارا نه‌مریڼ...
ژی بوڅه‌که‌م.

۱۹۸۴

مەلەقان

پېشكېشە بۆ بارزانی يى نەمر

دەمى باركرى بارزانی!

زىرەقان و،

سەرورەئى ژ دل نىشتمانى

ئەها هينگى ل ئەسمانى وارنى دابرى...

بۆ ھەور و رۆژى چاقىت خو ئقاندىن!

ھەمى نېزگىز و بشكوژا...

ژ خەما سەرپىت خو چەماندىن

ھەورا كراسى زىمارى،

كرە بەرخو،

رۆندك بۆ بەھىيى دباراندىن

گولا وانى... هينگى پەقى و،
نامىت زىمارى درەشاندىن
لېھمشتىت كول و كوئانا...
ل بەر دەرى ھەمى مالا...
ل ناڧ دلىت خر گەنج و كالا،
بوونە مېھقان و مزگىنى!
چ مزگىنى!
مزگىنىيە كا رەش و تارى،
داگرت سەرانسەرى وارى
ژىپىخە مە تىيا وى رىبەرى،
يى ژ زارۆكى...
بوويە ھەڧگورى كە لامچى و،
مېھقانى زىندان تارى!
ژ ھە لاتنا رۆژا بوونى...
تاگە ھشتىيە ئاڧابوونى...
خر ژىنا خۆ... كرىيە خەلات پىشكە شكرى
بۆ شابوونا رىيا سەرخوھ بوونى

***

ھىشتا زوى بوو!

گه لى هه ژار و ته په سهر،
بو مانا ته پيدفى بوو
سالآ تازه ل ژفانى بوو،
دلنى ژار ژى يى ب هيفى بوو
شقانى په زى پرکرى
بزقپه فه و جاره کا دى...
که په نى سهره شقانى...
د ملا وهرکهى!
خه نجه را داد و شورشى،
ل کيله کا ته بنه يسيته فه!
دا پاله و جوتياريت وارى،
خوپان کرى... کافل کرى
بگرنژن بهس بکه ن گرى...
بو وى رۆژا...
دوژمنيت مروقا يه تيبى
ل مه فه شارتنى و ئافا کرى
***
هيشتا زوى بوو
نه ده مى وى کاروانى بوو

ولاتی مه ل هەر چوار لا پیت و گوری بوو
بو قهژینا ته پیدفی بوو.

* * *

مه باوهره تو نامری
ئاگرهکی... شوپشهکی... ههری ل گری
ئهو شوپشا ته ل ناف دلای مه هه لکری،
یا ژئی دچیت تیهن و گوری
ب ئافا دهريا و خر روپبارا نافه مریت
قیجار هندی ماف قه شیر و،
خوبن قه خوریت قی جیهانی
خه ونیت مرنی ب مه قه بیین
- ته لقینا - گور کرنا مه...
ب ئیزگه و بلندگوزیا بخوبین
قهت ئه و نه شین،
ناقئ پیشمه رگی ولاتی برین
پارتی و بارزانی و ئازادی،
ژیک بیچین.

* * *

رینگیت شویا بارزانی،

خوازگىنىت تىرۆژكا...

رۇنا رۆژىنە!

مەلەقانىت پىلە و سىپەلىت خوينىنە!

بەقلىت ترسى... برسى... روىسى،

ل ناڭ سەنگەرا،

دلا دچىن!

بۆ سەركەفتن و گۆرىنى

ھەرى بەرىپىكا دىدىن.

۱۹۸۴

سیوانه

تورین رهیت فیانا ته،
د دلّی مندا چوونه خواری
کویتر تر ژ گورا مارماسیا
هیثییت مهزن کرنه میتهقان،
مهزنتر ژ ده‌ریا... چیا!
له‌و دبیرم!
دارا ئومیدا هسک نابیت!
ئه‌ف دله ژی هیچ جارەکی،
ژ ته زیز نابیت... ژ ته دویر نابیت!
ب هیزا بزۆت و قامچیا...

دلجی ئەڤینی کوزراندی،
بەرامبەری تاقییت بارانا بشەپی و،
هەتافا پۆژا تورە بووی!
پۆژا شارباي - سیوانە - یە
هەمی دەما سیوانە یە.

١٩٨٤

هه له كوفا

زارۆكيت كه قنه گوندى مه ،
بو خو هه له كوفا نى دكر
من چاف لى بوو ،
ژ هه ردو لاييت... ياربگه هى
توزا هه له كوفا... رادبوو
ژنشكه كى قه ،
زارۆكه كى كره گازى ،
ب كزگرى يوكفه
وهرن ، وهرن!
هه له كوفا بهس خرابكه ن

ياريكه ريت ههردو تيبيا ،
ل جوخينا گوندى خرقه بوون
زارۆكى گۆت:
دزانن من بۆ گازی يه... بۆ گری يه؟!
ئەوى دەمى من ههله كوژ خراب دكرن
هات بيرا من رۆژه كا رهش!
ل بيرا وه تى؟!
وه ديتبوو!
ئەو له شكړى...
كۆلك و سخر كيت...
گوندى مه... خوپان دكرن
ميرگ و كانى... بهرزه دكرن
لسهر ئەنيا وان...
نقىسى بوو:
پهيشا زۆردار
لهو من نه قيت
ئەف ناغه بو من بيته بار
زارۆكا ب ئيكدهنگ و پيكهه ،
گۆتن: باشه

ژ نۆكە و پېئە،
تېپا پتر هەلە كوفا ئاڤا بكتە
خەلات بۆ وى ديارى يە!
رەنگى كەڤن،
دى كفن كەين
زۆردارى يە...
زۆردەستى يە.

۱۹۸۳

خوین و ئازادی

شه‌قه‌ک تاری!

باکوزیرک بوو!

بارو‌قئی سپیندار شه دکرن!

سپری تبلیت نیچیرفانا...

ل هشاریت مه‌تینی دبرن

شیره‌کی تیه‌نییی خوینی،

دناف لاندکه‌کا...

ده‌زبلوینک بو ده‌ستی داینی دگرین،

سه‌ری زاروکه‌کی بری!

بابی لبنی زیندانا کویر های ژئی نه‌بوو

ب چاقىت دلى رۇندكا بېرىت!
سترانەكى ب خۆ و قامچيا و ،
كورى و شيرى دەف ب خوين بېرىت
خوينا ئالا ، پاقتۇ فېريا... فېريا... كەلى!
ب لاندكى دا ھاتە خواری و ،
ل دۆر سەرى وى زقۇرى
خروكىت سۆر بو ژيانى...
پىلە... پىلە بەرداگرى و ،
ژ روندكىت كەل لاندك بو باغ ،
ژ بىتانوكا!
بېھنا نازادىن ژى دفرى!
ھىنگى بەھار... جار دكەنى...
جار دگرى.

۱۹۸۴

باوهريا من

راسته خوبا
خوشي ل باژيري من مرن!
بن ئاخ کرن
لي هزروبير... مه هيش ژ پيلاي...
موکوم ترن
بزاڤ مه تيرن... بزوتن
ل سينگي ته په سه ربي دخورن!
مه دل ژ هيقييا مشته،
کو گه لي خو، ولاتي خو
ژ دهريا خويني...

دڙى دهرينين
مينا بويكى دڙى خه ملينين
كلڙى خوسه ربي و ته ناهيڙى
د چاڙيت وهك دهر يا وه رينين
بو راوه ستانا سه رپييا...
نه گهر مه گهل... گوپال بيتن
خورستى يه نه لئه چيا
چيا... چيا.

۱۹۸۴

میہقان

چہوان یاری
گریا ہہورا ژ بوژیانی...
دبیته ژقان!
من بزاقہ ئەز بوتہ بیم پیژان
باوہر بکہ (ئەفیونا من)!
ہہمی دەما...
ل ہہمی جہا...
ب تہیی مہستم!
ناقئ تہیی نازدارو گەش
مەلەقانە ل دەریا دلی،

دگهل خوینتی ل هه می گه ها...
دبیته میهقان
لهو ته - بها - دلئی من دا،
ب چ - ترازا - ...
ناهیت کیشان!
ب چ - پیوه را - ناهیت پیقان!
ئه ز ماسیمه... تو ده ربایی
ل مرن و ژینتی،
تو یا منی.. ئه ز بی ته مه
هه ژینا من!
به ری چاقیت من...
بیشکورن!
ته دلئی بو خو پیوان کری
هه می ده ما ب ته ده زرم!
ل ته نگا قیا هه ر ب ته دخورم!
چنکی دزانم،
پاشی مرنی... د دلئی ته یی ئه قیندار دا،
ئه زئی ساخم و نامرم.

چەرخى ژينى

هەقال ھىشتا!
زارۆيىت ژاريت شەھيدا...
ب چاقىت گرى...
ب پىخاسى و
كراس دەريىت پاتەكرى و،
ب پىچ و مويى نەشەكرى،
بۆ سەرخوھبوونى ب ھىقىنە
دلئى دكەلىت!
ئەقىندارىت ھىقىيا مەزن!...
بۆ سەركەفتنى يى دېەزن

لښځه و بریا های ژنی نینه
نه فله کی شورشانو!
چهرخی ژینی بزقرینه!
نه خشی گرنژینا ژینی،
د چاقیت سیوییا دا بچینه!
دی بچینه.

۱۹۸۳

ترازیا ژیاری

ئەفشی دنی،
کەمەر بەستا... دوژمناتی،
بەرامبەری من گری دا
تاکێ ترازیا خوشیا و گرنژی،
بەرەف ئەسمانی فریکر
لایێ تیگی کوفاناو بەخت رهشی،
جەهێ خو د ئەردی دا چیکر
هینگی دل ژێ... ب نه چاری فه،
د ناف سنگی دا...
بو ئەکتەر و قههرمانی...

شانۆیا ژیارا بهری و،
یا چافه پری
دیروکی ژی گوتی: هه ری.

۱۹۸۴

ههلبهت

گه لو ئه گهر،
دوژمنی من...
بو ئامانجا نیقا دلی...
ببیت دیوار!
بو ریکا پالا... ههژارا
ببیت بزمار!
ههلبهت ئهژی،
دی ب لافاو... دی ب روپیار
وی دیواری ب سهر سهری دا...
ئینمه خوار

وان بزمارا ژى كه مه نار!
داكو بشييم باغي نازاديا ولاتي،
ب نانا ژيانتي ناث بدهم
دا داريت مه بهري بگرن
چراكيت مه هيچ جاره كي... نه قه مرن
هيفي بيت مه... وه كي - خدر زيندي - دلا
هر ل نهماني مه بزقن...
ب تيريت دوزمنا نه مرن.

۱۹۸۳

زيمار

پيشكيشه بو نهر جگه رخوين

ئيفاربه كى...

مزگينه ك رهش

رهش مينا ههش هات گوهى من،

دهنگى رژيانا ستيره ك گهش!

پر كر هه مى ولاتى من،

پاشى ل هه مى دنى بژيا!

دۆل و نهالا دهنگ فه دا!

دهنگى زيمار و بههيا...

گرتن روپيت...

باغ و دهريا و دهشت و چيا

ل دلیت همی گهنج و کالیت...
ولاتی من...
گیله شوک بوو!
دچوون بو بازارئ قوماشی،
دا پارچه کا رهش بکرن
هیشیار ژ ریقه تهماشا دکهن
خر دوکاندار...
یئ دهرئ دوکانا دگرن،
دکهنه ههوار:
ییت وهکی ته قهت نامرن
لهو نهژی یئ دکمه گازی!
مرن بمری ئیدی نهژی!
ما بهس نهبوون!
ئهف خه مییت هو گر وهک چیا،
ته ل دلئ من کرینه کوم...
کرین کهلهک
توره قانی ولاتی من،
یئ ژ جهگه را وی خوین درژیا!
بو ههر کهسی...

لین قەدەغە قەجوبیت قاچکی زمانی خو!
بۆ ھەر کەسی لین قەدەغە ،
قەخۆت خوھا گیانی خو!
بخۆت نانی سەر رانی خو!
بۆ ھەر کەسی بقییت بیژیتن ئەز ئەزم!
مرۆقم بۆژینی دبهزم!

* * *

دوژمنیت مرۆفایه تیپ وە ھزر دکەن...
جەگەر خوین چوو ،
ھەسپێ ھۆزانا ولاتی مە کفتە بوو!
ئیدی نارابیت چار گاشی و زورانی..
دگەل چەرخێ ناکەت ،
کەسەک نابیت...
شیر و مەتالییت وی راکەت ،
خولبەر زۆرداریی دو تاکەت
لین ھیتز وان ھزر نەکری...
ئەو ھزر مە یا گۆرکری
لەو من ژ چاڤا نەھات گری.

شہ مالک

پہیڻا ژ لیڻا تورہ بوو!
من نہ ڦیتن بزڦریتہ ڦہ
چونکی ئہو پہیڻا...
دہمی شاپہرا ڦہ دکہ تن،
دکہ ڦتہ فری
لنات جہرگی...
شہ ڦا تاری دبیتہ شہ مالک
ئہ ڦہ ئہز ہہیم...
چ جارا من نہ بہیستیہ
ہندی شہ ڦا تاری بیتن...

رؤناھیا شہ مالکھ کی،
چہ ند کز بیتن...
داعویریتن.

۱۹۸۴

دو دل و توخپه ک

ته نه ل بیره!
کریکار بووین،
نه ز تو وه کی ته فر و بییرا...
هه ردهم دگه ل ئیک هه فال بوین،
مه وه ستیان نه دناسی!
قیاناته ژنشکه کی څه ده رگه هی دلی من قوتا
مه هه ردوکا... ده ستیت په قترکا مشه کرین!
د خر و خوینی دا ترش کرین!
ددانه ناف ئیک
ب وان لیقیت هسک...

ژ تیهنا ژینی
ته بۆ قینی دکره کهنی!
سینگ بۆ تیریت ههردو چاقیت ته...
تازی کر
بۆ قینا ته بوومه بهنی
مه دل و چاف بۆ ئیک دگرین،
ژ داخا قینی کویر دبوون برین!
دهمی دری ل ناقبهرا مه دبوونه توخیب،
وهک من دقییا چاقرلکانی دگهل ته بکهه!
سه ری زمانی خو بگرم،
ب ریچا لالا ته باخیقم!
یان ژی پرچا ته ل سه ر ملا...
کریه گورز... کریه گلواز
ب تبلیت دهستیت خو بیت ماندی...
هیدی... هیدی... هیدی شه کهه،
یان ژی دخه ونیت شه فا دا ژی...
من قیابا!
ته ماچی کهه
ب هزارا کناری و ستیری... ب قیری وگازی...

دا ماچی کهنه روییت من
ژ چاقیت ته ژى
ئهوان چاقیت وهک بیت دزا...
دا زیتن خوین!
من دقیا ناقی تخویبا نه هیلم،
رهیت پهړ و ستری و کناریا بېرم
وهلی توژتیرا بووی هه فگور
ته روژا قینى ئاڤا کر
پشتى ته بخو کراسى ستریا بو خو دورى
وهک جوپرى ته جو کون کر...
رویگه ها قینى گوهورى،
من ژى دل ژ خه وى هشیار بوو
وهک روژى خوبا... دیار بوو
قیانا من ناپه رتسى!
ئهغه مه ته فن راجاندى...
یا ته شیا دره وا درتسى!

وه هزار کر

مرۆڤه کی...

روی رهش بوو بوون...

بوو بوون ته نی!

لێ تیک چوو بوون چاڤ و نه نی

ژ نه پاکیا!

به رامبه ری خودیکه کی...

راوه ستیا

خودیک ژ دلێ خو پیت که نی!

کابرا ژ راستیی تو ره بوو

خودیک ل نه ردی دا بژکاند!

وه هزر دكر
ئاگرئ راستيئ قه مراند
هه ر پارچه كئ ژ لايئ خو قه ،
ژ سه ري هه تا بنئ پييا...
وهك پوسته ري
ديار كرن خر نيشانئت
بيئ داديا!
ئو پئ كه نين!

۱۹۸۴

گڻڻ

ٺٺ ڊهه به بوو ،
شه ڦا خوين و سه رپريٽي...
زڪي وي هاته ڊراندن!
ل شوبنا گري و زيماري...
ڙ نشڪه ڪي ڦه
دهرڪه ڦت روڙهڪ شهنگ و جوان!
ويني خوشه ربي دنه خشاندا!
ٺٺ وينه به...
بؤ زهند و باسڪ و چه ڪوچي...
ڪاوي ٺاسنگه ر دگڻڻي

ھەر دگۆتى:
گەلۆ بزەنن
ھەرفت كەلا زۆردەستىيى...
زۆردارىيى
وہ پىرۆز بىتەن نەورۆزە!
ئەقى رۆژى پىارەين!
دىرۆكا پىشانازى يە
بۆگەرناسىيا قى مللەتى
ئەقجار ھزار...
ھزار خوينخوار
رابىنەقە، مە باوهرى وەك چەكوچى...
كاوہى بىتەن،
سەرخوہبوون و سەربىلندى
دى ئاكنجى بىتەن ل گوندى...
ل ئەقى گوندى...
ھەر دى ژىتەن.

هه ما نه نانن ژارانە

ئەری مامۆ!
رۆژیت رهش و تال ته دیتن،
ل شهف چریا...
تو بۆ مه دبیتزی و فه دگیزی،
دهمی پسیار دکهم مامۆ!
بۆ کاروانی قان هه ژارا... ته په سه ریت
تو فه دگیزی... چیرۆکا وان
ژ کاروانی ژینی فه ما؟
ئه گهر چ بوو؟!
ئه گهر چیه؟

هەر دى بېژى ھەما... ھەما
ھەما بەرسقا من نېنە!
زارۆ، گەوگە وکېت وارى من،
برسىنە... ب ھەما تېر نابن
جەرگ و ھناقىت،
دلسۆژا...سۆتن ب ھەما نۆژدار نابن
قېچار بەسە!
راستىي بېژە!
راستيا رۆنە... خۆبايە
بەرزه... مەزنە... چپايە!
چەوان دى شىي ل من فەشىرى!
ژ رېقە بۆ من خۆبا بوو،
تو نەوېرى... تو خۆقىنى
ب دل و جان نە شورىگېرى
قېچار چەوان...
پەيقىت خۆ نەكەمە بىمار،
د سەرى ھەمى كەلەرەقادا...
بىم خوار!
ژ نۆكە وئقە من سوېند بېتن

ئەزمانى من خودىك بىتەن
بەلىن خودىك.

۱۹۸۲

شیرەت

هه‌فگوری من!
ئه‌گەر راسته... هه‌فالی ته‌په‌سه‌رانی!
به‌سه له‌یزا ب په‌یقا نه‌که!
مافی په‌یقی به‌رزه نه‌که... هندا نه‌که
گهرته په‌یقا راست خویا کر
ته‌گوه لی بوو،
پشته‌فانی،
وه‌ک ستفانکی بکه دیاری...
بو‌گه‌رده‌نا ئه‌وی په‌یقی،
یاگه‌ش و روون وه‌کی هه‌یقی

گەر رېښگى رېكا پالە و جۆتیارانى،
سەرى ژ دويش رېكىن قەنەكە!
ھندى رېكا تە يا دوير بيت،
جانتهى ب كەلمى قەنەكە!
ل شويپى ھەرە!
دا بگەھى دۆزا ھەژارا،
دۆزا ژينا وەكھەڧيىن
ئەگەر ب راستى ئەڧيندارى،
بازرگانىيى... ب ڧيىنى نەكە!
ديروكا ڧينا وارى مە،
راست و ژدله!
ئەو داستانا (خانى) داناي...
نمونهكە... نمونهكە.

۱۹۸۲

نامه

نارینا من،
قې پەيغامی ژ دلەك سۆتی...
بی دقتیسم، چنکی دبینم،
ههڅگورا من،
ئەف شەمالکا ل بەرسینگی من،
هیدی... هیدی
بۆ قیانی یا دسۆزیتن
ژ نازکیا پەیفیت منە
ژ دلسۆزیا خامی منە
رۆندکا دبارینیتن!

وهلی پا ته په یف دره قن!
نارنجوکن ب دلۍ منۍ ژارغه دپه قن!
لی هه ر ئه قینداری ته مه و ،
دل وجگه ر ژ قینا ته...
بیټ په نگیان
برینیت زه ر ها دی دربن!
بو هنده یا بی باوهری؟!
گرنرینۍ نه فروشه...
ب تنگرینۍ!
کانیا قینۍ ل من نه که روپبارۍ خوینۍ
ل خو نه که روپبارۍ خوینۍ.

۱۹۸۲

دو تهگهریت دل بو دسوژیت

*-۱-

تهگهر شقان...

ههر چهند شقان،^(۱)

نهبن ئیک تیر،^(۲)

نۆبه دار ژى نهبنه ژده...

نهبن کقان

ل دۆر کوز و پاوانیت واری...^(۳)

نهبن چهپه... نهبن کۆتان

پهیشه کا راستا بی گومان،^(۴)

ل دۆریت کوزا مه یا مهزن...
دی بیته لویر... لویرا گوران
دی بیته شاهیا گوران.

-۲-

ئەگەر رەزقان ژى
ئەو نەبیت
یى ب هزرا خۆ... ب خواها ئەنى و بزافا خۆ...
رەزراکری
ب درياسا خۆ... ب تەقر و بقر و ،
داسا خۆ
زەقیکا خۆژ دەحل و بییش و تراشا...
بویشەکری
ب مەر و مەترک و زاخاخۆ...
چەند جاراقەنەپرکری
هەندی ئەو رەز بەدەت تری،

زارۆكيت وى
دى بۆ ترى كنه گرى.

۱۹۸۰

---

* ئەف پارچە ھۆزانە دگەل نامەكى ل رۆژا ۱۴/۱۲/۱۹۸۱ئ، ھۆزانقانى بۆ
ھەفالى خۆ (حازم عبدالرحمن) نقيسسينە و قرىكرينه، ناقونيشانين
ھۆزانين (پەيشە كا راستا بىن گومان)ە، دگەل چەند گھۆرينە كا تيدا ھاتىبە
كو دى ل خوارى نقيسين. (بەرھەفكەر)

- (۱) ھەر چوار
  - (۲) نەبن يەك تىبر
  - (۳) ل دۆرتين كوز و پىوانان
  - (۴) ژ فېرى پيدا ب قى رەنگى ھاتىبە:
- ل دۆرتيت كۆزا مە يا مەزن
دى بيتە شاھى يا گوران
ئھا براؤ!
ئەفە يە پەيشە كا راستا بىن گومان.

خۇراگرتن

پېشكېتەشە بۆ شەھىد طىب ئاقدەل*

ل باژىرەكى...

شالوبىلەكى دگەل ركەھەكى...

شەپ بوو

زىرەقانى ركەھى ژى...

دلرەق تودى بېژى بەر بوو!

---

* طىب ئاقدەل: براين ھۆزانفانى يە، سالا ۱۹۴۸ ھاتىبە سەر دونياين، ل دەستپىكا ژىيى خۆ چووبە د نافت رىزىن خەباتى دا، ل رۆژا ۱۹۸۲/۱۱/۷ ھىتە گرتن و بۆ ماوى (۲۰) ھەيقان د بن ئەشكەنجىدا دمىنىت و ھەردو چاقىن وى دەينە دەر و دەستىن وى دېرن، بەلى خۆ راگرت، و ھە تا رۆژا ۱۹۸۴/۷/۲۲ ھاتىبە سىدارەدان. (بەرھەشكەر)

چه قوڪ... موبڪيش و ڪيلبتان...
لسهر سهري ڪر نه ميٺهان
چاٺ و نينوڪ... پهري و نڪل...
لي هه لڪيشان
هه ستيڪيت له شي لي شڪاندين... هويرهوير ڪرن!
لي بيري و باوهريٽ موڪوم هه مان موڪوم،
پي نه نيشان
في شالويي هه وريٽ هيٺيا دگفاشتن
هندي رڪه ه لي دگوهورين،
تومڪي وي قامچيٽ رهش بوون
لي نه شيان دهنگي بلندي نازاديي و،
باوهريا موڪوم و پيلايي
ژ ميشڪي وي مشهخت بڪهن...
يان سل بڪهن
تاکو نازاد بووي ژ ٺيني،
هه دخواند...
بو وي نه ٺيني،
يا د دلي دا ره داهيلين
ب پهر و خويني دهات نقيسين:

ئەزگە ھەشتەمە ئومىدى،
مەن بوو ژيانا خۆسەر...
دەلىنى مەن دا نەبوو كەدەر.

۱۹۸۴

شہقا خہنئ

دہمی ل ہندی...

تہلا کچی ل شہقا خہنئ...

سہرا مسقالہ کا زہری دہاتہ برہن!

ل واری مہ ژئ...

پرچیت رہش د خوہنئ دگہ فزہن!

دمان بی خودان سہد ہہسپ و زہن

کہثر و کاشیت ولاتئ من...

ہہمی دگرہن

ل بنہا چہا کانئ دپہقہن تہف کیم و خوہن!

نہ بہنگئ بووہن نہ دنقسئ!

مهڙي ڙ دلي دپه شي ٿيٿون!

* * *

ٺهڻه روڙي...

ڪالڪا گهروڪيئي ل پي ڪري،

ٺهڻي دخوازين خوشهه رڙين...

پاک و بڙين!

بو هه ورٿ ره شيت بي باران هه ردهم دڙين!

يان دي گوري ڪهين گياني،

يان ته په سهه ربي ب ٿيڪ جاري...

دي سهه رٿيڪهين... دي ڦه ڪوڙين.

۱۹۸۴

رۆندك چهكه

برويسييت زۆردهست و دژوار...

ل هه ورا دخوپن

لسهر گوھيت وان...

ب گه ف و گوپن

تير و كفانيت زۆريي...

بۆ مژ و هه ورا دهلگرن

له ورا خړ د بن په له هه ورا،

ژ ترسا دا ژ كه رب و كينا برويسيا...

رهنگي خويي سپي يي جوان!

دي گوھوپن و بهرزه كه ن

بوئیک و دو دهفته را...
دالهیا فه کهن
هه ر دی گرین تا روئدکیت...
سار و تهزی دگه هه ناخی،
دبنه هیقی
کوئه و هیقی بروسیا،
ژ ناڤ هه ورا بکهن کویقی
هینگی ناخ و دهشت و چیا...
دی هشیار بن
ژ خه وا مرنی قورتال بن
گول و کولیلک... گژ و گیا،
دی سلاف که نه دیندار و،
دارمازیا
شالویل ژی ئاوازا خوین
خه میت هه ورا لی ره قین
زنجیرا کوله دارین،
بندهستی ژیک بیچین
بران سه ری هه می سالان
خوړستی هه ئه ف نمونه!

هوین دبینن!؟
بۆ نارابن تهخت و کوچکیت... دهره به گا
خوینقه خۆرا... داگیرکه را... تیک بهژین.

۱۹۸۲

ستیرا کاروانکوژا

به ری دگوتن:
ستیرهک ههیه،
سه ریت ریبا...
به رزه دکهت لبه ر کاروانیا،
من باوه ری پی نه دئینا
وه لی نه فرۆ...
ل نه سمانی فینا من ب تنی...
ستیریت کاروانکوژا جوتن
ب تیریت چاقا...
جهرگ و هناف،

ل من کون کون کرن سوٽن
ههستيک ژ گوشتی قهروتن
دل پي نه سوٽ نه و ژي کوٽن
هيشتا نه زي پي شاهيمه ،
بو روپباري پري گهرداقي فينا وي ،
چنکي هيمه .

۱۹۸۴

خهونا مهزن

شه فا ئيكي گولاني بوو،
پشتي نامويه كا دريژ و پر دژوار
من دي هاتي!
دگهل ته دا بوون،
هيشييت مهزن!
ئهو هيشييت همي ده ما...
دلي دگهزن
ئهز و توسته و بهرسته بووين،
ژ ماچيت فيني...
چريسك و گوري دپه شين!

ئاگر بهرددا دلی تاری... دلی برسی
دبون برویسی... ژدهف و لیثا...
ل هنداف سه ریت داگیرکه را...
خویش دبارین...
تاقییت بارانا ترسی!
پشتی ئەقی خه و نا مه زن!
سپیدی رابووم
چوومه ده ری هه می مالا،
من ماچی کره چه کوچ و،
داسک و بی ریت هه می پالا
ئەف رۆژه من کره جه زن و،
ئەف درویشمه...
بوژیانی کره نە ئالا.

سەرباركا بارى كۆقانا

ل نىشا شانۇيا دلنى ژارا!...
ھەر خوەشپەكا ب ژۆر دكەڧىتن...
ب ھەمى ھېتۇ و شىيانا خۆ،
ب تىنى، ب تىنى
خەمەك لاواز ژ سەنگەرى...
درەڧىنىت
وھلى پا خەم...
سەرخۇشيا دكەتە نىچىر...!
د دىزكا رەش دا دكەلىنىت
ئەڧجار سەربارا!

راسته ته خەم باری من،
وہلی جارجار ہاری من بکہ،
دا بو من نہ بیہ سہ ربار
دلی خوژی نہ کہی... نہ کہی... نہ کہی ہشیار!
من ہیقی ژ لیقییت مہرجانی...
گر نژینہ!
ہەر چہ نندہ یاری بشکورین،
وہکو خو بایہ ل واری مہ
ہیشتا ہی نہ بووینہ مہ لہ قانیا... باسکا
دکہفن شوکی و،
ژ دەف و لیقییت بووینہ برین
دپہ شیتن خوین!
تیکہل دبن خوین و رووندک
بہلی من ہیقی نامرن!
من داخو ازہ!
پرچا تہ ب خەما قہ ہاندی...
ژ نوکە ویتقہ!
بکہ کنفک!
ہەر دا قہ کی ہزار خەما...

كول و ژانا بۆ بچه مینه!
ل سیداری بده... بخه ندقینه!
دا من ژی دل بیته کاژ...
هممی هاقینیت ژیانئ...
وهره بهری پوژ باش بشاریت...
ل بن سبیه ری پروینه!
ئاھویا دهشتا دلئ من!
په ریا ئه سمانئ هیقی یا
من دل بۆ ته و زارو کیت،
ژین لی بوویه خوین
بی کره کوز... پاوان کری
هیدی وهره... بی ترس وهره!
چاڤ و دلا لی بچه رینه!

۱۹۸۴

نیچیر

کابرایه کی...

ژیی وی ل ههژدی سویار بوو

موی زهرکا ل لیثا نیهار بوو

دیم و روی شانویه ک کهفن...

ئه کته ریت پیر!

په یقینت گه نی... ژ دهقی دپه شین...

دبوونه شیر

بو پرینا نیفا کومه لی ژ ژینی،

یاسا ژ پیا را دکر زنجیر،

خانی زیندان...

زیندان جیہان
لہو ژنی ژئی د خہوی دا ژئی
ہہمی دہما... نیتزیک و دویر
دہرگہہ شکانندن... دکرہ نیچیر.

۱۹۸۴

گوریا منہ

ئەرى گەلۆ!

خونە ژيان ستفانكەكا نەخشاندی یه!

دیاری یه ژ ئەسمانا...

بۆ ئاغا و پاشا هاتیه!؟

ژيان خوینه!؟

بەندکرنه... سەرپرین و هەلئواسینه!؟

سى باری فان دەردیت گران

کۆله داری... ژيانه کا رهش وشینه!؟

هپژ د بەرى دا...

هیشتا ئادەم د جۆخینی دا

خودى مەزن ئەقە بۆ مە نقيسىنە!؟
بۆ تەف بەلنگاز و ژاران ئەف خەلات و ديارينە!؟
نەخىر برانۆ ھۆ نينە!
ژينا مە دقيت، يا پرکەنى وگرنژينە،
مارکريبيا ئاغا نينە، بەگا نينە،
لەورا ديبىرم:
گۆريا منە خۆ گۆرى کەم
بۆ ژيانى باش فيانى
چ جار دەستا ناداھىلم
دا ئاھا پيرۆز ب هيشى کەم
پوناھيى لى خويى کەم
ناقە شيرم
رەشەشەفا ژ ولاتى خۆ دى قارى کەم
لشويىنا وانا...
هيشييت ژين و فيانى، باوهرىي، ھېزا شيانى
لى کەھى کەم
دى کەھى کەم.

3

«سفنویا خون و خلیان»

زیمار و شاهی

سپییده زوی بوو
من گرت ریکا خویندنگه هی
گه له ک سشک پینگا قیت خو...
من دهائیتن
دا ژمن نه چیت
وانه ک شرینترین زمان
ته ماشا دکهم
گه نجه ک شه پک پاته کری
کزکی گری گه وریا وی یا داگیر کری
گازی دکر

لهزكه... لهزكه
بابج منى لبه ر مرنى...!!
مه لای گوتى:
ئهفه هاتم
هيشتا ب ريقه...
مه لای دهست هاقبته ياسينى
تيكههل كر دگهل ته لقينى
دبه را دگۆ:
دينارى چ بها نينه
خودى جهى وى خوشكه تن
ئهرى پا جلکيت وى دنوينه؟!
کورى دگۆ:
بهلى... بهلى... بهلى مهلى
ئهو وى ده مى ئه ز تنگريم
من بخۆ دگۆت:
هيژى ساخه نه مری يه
يى رى دبرم دهرم
مهلى دقبت مرن ل قيرى سه ميان بيتن
داره ستا تاخى هه ژاران...

سار نه بیټن
من گوھ لئ بوو
ل کولانه کی پیکه - پیکا زرنایئ یه
زرنایټی دکه ته گازی:
ب ئاوازه کی نازک تازی
زافا و بویکت مه دپندفینه...
ب شهفا شرین و شادیئ
ئهف ئومیده... بو هه می گنج و زه ریا
خه تیره که
رؤن دکهت ریکا ئه قیدارا و،
هه ری دهاژوم بو پیشیئ
حه سوئی مه رجی دفتین
هه می رۆژا شاهی بیټن
چ جارا کهس نه مریتن
چونکی هه سوئی، سه رچاوی ژینی.. شاهی یه
مه یخوره کی
دناف چاقت پیکا مه یدا
ئهف راستیه کره په یدا
سه د هزار دهستیت... تزیی یا

گۆرى پىكا زىنايه كى
گۆرى پىكا زىنايه كى...

۱۹۸۲/۳

ئەزى رابم:
سېتىرا باپىرى ھىلاى
ئۆسى تىر تۆز...
گىرى لسەر بەژنا وى دكەن
ژ پاشمەزەلكى پاكىشمەدەر
ژى قەپەنم تۆز و ژەنگى
شىف و پەساران دى بېرم
سىنگى تالانكەران گرم
بە ئاشوئىت و ئاشاشوكا
كۆم كەم سەرئىك ل دۆر زقېرم
ھندا دەستان ھندا پىيان
ھندا گوھ و دفنا ژىكەم
زىتەكىت وان رىقن مىشكا
دى گوروم، پاشى سەرژىكەم
سەرئىت ھەمى جەردەچيان
دوژمنىت فان ئاف و چيان
شىپىرە و نھال و بىدەرا،
دار و بەرا
شقان و شەنگەبىرى يا

بکہم خورچہ زینکا دیروکتی
بۆتہ ب دیاری قرپکەم
قیجا گازندا ژ من نہکە
ہہسپن ناشۆپ و ہزیت من
فییری لغافی نہبوویہ
ہزرا کہ دیبونئی نہکە
ئەندیشا من بزۆتہکە
چاقیت تاگرکەر و ہۆفان...
کۆرہ دکەت
سەگلاقیہکە...
کہژاوا شورشی دکیشیت
کاشۆبہکە... چۆگانہکە
ہہوران دجہ مینیت، کۆم دکەت
کہ مەرہستا قەدشدینیت
باران، ئومیدہکا کہسک
ہویر دبارینیت
ہویر دبارینیت...

۱۹۸۷/۱۰/۱۰

ئاوازيں خهونهكى

ئەز و گولداڤه كا گولان...
د ناڤ كاڤلانئ شيرئ داموكلسى دا...
د نقشى بووين
مه و خهون و ئاشوپان شه پر بوو
من بشكوژئين سوڤه گولان د خهوى دا دديتن
ئو بيهنا وان خممك وميشك پر كربوون
ئهوئ دخهوى فين و ئاگر...
دوكييل و سوئنا دلان
ئەز كه پراخئ دهلوئشى كه سكى هيڤيا بووم
وى د دلدا كوئان مه بى...

شوبه‌بى و قهرسى بوون
ژ ترسا هاتنا ميري مرنى و،
چاڭئين داموكلسى خوبنخوږ
داڤا ژيان و پچينى
لىډ ده‌مى من دل د دل دا
تيشكا گهرماتيا دلان...
د ناڤ ئيتوبنا عشقى دا
كافلان ته‌واند
داموكلسى ب شيرڤه شه‌واند
ديوارى چين...
ل ناڤه‌را من و مرن و فينى چاند...

ئيلونا ۱۹۸۷

* ستفانك

درهنگى بوو
ئىقاره كا تنگافى بوو
ستپره فانى نىچيرفانا
پشتى دهه به ژ كوزى شويشتين
هيژ ژ نىچيرى نىرازى بوو
شروخيت كالكى دشداندى
قولكان بو چيا دپه قاندى
دهريا همى تىك دشلقاندن
مرنا نهنگيت مشه خور
دگه هانده گوھيت ماسيكا

مزگینا مه مکی پری شیر
شرین ذکر دهقی بچویکا
هیشتا یی ژ خو نه رازی بوو
له ورا مرنی به ز و رهف بوو
ب هه ر دو پییا
ژناف و دهنگی وی کیفی بوو
ژین ستفانکا ستویی وی بوو.

---

* نهف هۆزانه د هۆماره کا رۆژنامه یا (هاوکاری) دا به لاف بوویه، رۆژ و
هۆماره نه ل بییرا منن. (ب)

ئومىدا من

سەيدا ھىمن!^(۱)
من داخواز بوو.. تە بىينم،
بەرى باركەى...
من دقيا دگەل تە روينم
پيشى بوۋ ارەك دویر کارکەى...
من دقيا ژ من را ریبەر باى...
بوۋ ریکین ئالوز و تژی داف و ستىرى...
ھېشتال ۋەستىکا
ھەر توۋ دەستى من بگرى...
من دقيا

ئەقرۆ جەژنا بوونا تە با ،
نە كورما ماتەم و گرى...
من دقيا
خامى زىرىنى دەستى تە
بۆ جانە مەرگىن (هەلەبجە)
بۆ گوندى مە (هېروشيما)
بەستبا گۆقەندا گرى
ئەزى بەلنگاز و ھەزار...
د كۆرەكى دا پشكدار بىام
لى بىانى پەيف و ھۆزانىت برىندار
قىرى و فيغان و ھەوار
وھلى ئەقرۆ
ئەز و ھۆزان و ھەمى خەلكى قى گوندى
برىندارىن ، دەست بەستى
كەفتىن قى گۆرى
ژانان ، ژ خوشيان دۆتىن
كۆفانان ، سۆتىن... كەلۆتىن
شەنگەسوارى ھۆزانى
ئەقرۆ نە وەك تە دەيمىن...!؟

نه مینا ته ل ته نگاڅیان
همی څیکرا تیر و رمین!!
ژ داخا کویرا څی برینی
نه دشیم دالهان ل ته بکه م
نه گازندا ژ خه لکی کوری
هر گوتنا ل پشت پهردی...
نه پهنی و هنداز ته را بریسم
راست دی بیته، تو مکی توک و قه ل و کوندان

* * *

به لی... به لی
ژ میزه تو مکی... مه وار هافر
لی ماموستا هیشتا ل جه م مه
پرانی خه لکی د خه ون
د خه وی دا ژی برسیین گوتنن قه له ون
له ورا هه رده م
ژ دهریکا و دافان را که ون
هو خه لکی من!!
جاره ک هه څگور...
سه د هزار جاران به لکی من

چ ئاوازی ژ گه‌ریا بریندار بریژم
هەر بیده‌را سلاڤ که‌می،
ل من کادینا خه‌مایه...
زه‌نگلا هەر ده‌ری لی‌ده‌م،
ل پشت په‌ریا ره‌ش
بویکا زی‌ماری رازایه...
هەر کانیا سه‌را بده‌م
تی‌هنک یا ل بی‌بیکی که‌فتی

* * *

سه‌یدا هه‌ی رویگه‌ها خه‌ما!!
ژ (نال‌ه‌ی جودایی) دیاره^(۲)
نه‌ ته‌ دق‌ی ژ مه‌ جودا بی‌ی
نه‌ ئەم خاترا خوژ ته‌ بخوازی‌ن
نه‌ به‌ارا مه‌ بچرم‌سیت
نه‌ ماسی رویباری پیلن
نه‌ په‌نجین تیژ رویین دایکا مه‌ بکینلن
(تاریکا و روون) هه‌وار دکه‌ت^(۳)
کو ته‌ خامه‌ چه‌ کداره‌کی
گه‌له‌ک چه‌ سپان و ب زه‌قهر بوو

ل تارستان و تبلچاڻ و شهفتاريان
ههردهم دگهل شهفني شهري بوو..
كراسي ئومپيده كا كهسك
ههردهم د بهر بوو...
ژ ته هي بوومه
له ورا ههردهم
هه وارا من!!
داخوازا دلبرارا من
گازي يا بريندارا من
هه فگرته
سه ركه فتن و پيشقه چوون...
په ريشانيت واري منه
ب تني نهف ئوميدا منه
ل دنبي نهف داخوازا منه.

۱۹۸۸/۴/۲۸

-
- (۱) هيمن: ناسناقني شاعري نافي دار (هيمن موکرياني) يه ،
(۱۹۲۲-۱۷/۴/۱۹۸۶ ز). (به رهه فکهر)
(۲) ناقني ديوانه كا هوزانقان (هيمن) ي به . (به رهه فکهر)
(۳) نه و ئي ناقني ديوانه كا دي يا هوزانقان (هيمن) ي به . (به رهه فکهر)

دهيكا ديروكا شهيدان

ٺه و پهري يا...
پريچ ژ شلوفه و به فرى كړى
رؤندكه ك ژ چاڅا...
چار ژ جه گهر و هناڅا
گه له ك پايزيت قرقچى
ٺاڅديركرن
ژين و څيان لى ماركرين
نوژدار كرين
كول و برين
بيت گول ددروين

دهست لی دبرین
هو... هو دایکا
ته دهست دگه هیتنه ئاسمانا
ته ماشه که!!

ستیری خو بوته دچه مین
باوهریی ب بوونا ته دئین
چکییا ته ل شه قی ددهن
کو کراسی رهش لبه رکری

* * *

دایکا منی ته دل مهیدانا شوره شی
ژ ترسا له رزا سیبه را ته
دوژمنیت مه ته په سه را
بو باخ دکهن سه ری ب ته نه روین و هه شی
دایکا هیژا!

دهمی ژ جاما سه رکه فتنی...

خوشیا فر دکه یین
ب دهقی پیروژ تو دگرژی
ناف د مه ددهی: بژی... بژی

* * *

دايكا منى!
دلسوزين بو ئىك دكوزرين
بو دۆزهكى
ئەم ھەقائىت دگەل چەكووچ و داس و مەپرا
دگەل جۆتكار و كاركەرا،
تەپەسەرا،
تو دايكەكا دۆز بۆتيرى
دايكا دىرۆكا شەھيدان
بو قى ناقى - قى خەلاتى
تو يا كىرى
تە ناڧ، ماچى كەت بەرپەپرا
ل شكېر و چيان بېتە كۆلان
ل دلئى ھەمى كەڧر و بەرا...
كەڧر و بەرا...

سمفونیا خهون و خهیلان *

دایکا منی!

رتیبه ر و ماموستا منی

توی شقانا...

برین وکول وکوفانا

دل مشتاخا ئیش و ژانا

بهلی دایی

---

* ئەف هۆزانە ب دەستخەتی هۆزانئانی د کۆفارا (مەتین) هۆمار (۲)،
خولا سیی - چریا دووی، سالا ۱۹۹۱، هاتییه به لافکر، کودگه
نامەکی هۆزانئانی ل رۆژا ۱۹۸۹/۲/۲۷ بۆ ئییزگی دەنگی
کوردستانا عیراقتی فرتیکریوو. (بەرھەشکەر)

ب چاڤ و دٲر بونا هزرٲن تٲڙ
ئوردٲگه هٲ (ماردٲن) دٲٲنم
ژ سه ر و چاڤٲن زارؤ و ٲٲٲرآن...
مشه ختٲا...
برس و سه رمائٲ ڦه دخوٲنم
ژ شوٲن لهق و گازٲن خه رده لٲ و
ژ ئاڦله کان
ئه ز ژٲ له شٲ خو دخوٲنم
وه کٲ ئالا سه رچه مکٲ،
زٲمار و گری...
ب ده ستٲ چه ٲٲ هشه که دگری و،
دخربٲنکا دا دکوزری...
رؤندکٲن ته،
دٲنه شه مالک ل شه ڦتاریا و
دٲنه چرٲسک،
ئاگر به ردٲٲت که رخٲشه تکا و...
خوٲسارا سار،
مٲنا ٲرچا ته سپٲ کری...
هٲنگٲ من ژان

ژکه لیترانا وی ناگری

ژگه ورپی درژیپین

دینه هۆزان

* * *

به لئی داییی!!

فاشیپین هار

تهف قپکرن، بنبرکرن

مشهخت و سه رگهردان کرن

رینجبه ر و پالنه و جۆتکار

دلین ژاران ژ خوشیان دۆتن

کۆپین چیاپی (مه تینا) تۆپان کۆتن

ل هه مبیژی

زهیتوونین گهش

زه فیپین سیتقان

ریک و پاوان... هۆقان سۆتن

* * *

راسته داين
سمفونيا
خهون و ئاشوپ و خه مين ته
پر ئالوزه و
باكي بيدهري باهوزه
لي دايبكي
(گاره) و (مه تين) و (حه مرين)
(جودي) و (سه فين) و (هندرين)
بي ل جهي خو... نه لقينه...
(خابوير) و (روشين) و (سيروان)
ماندي نابن
ناوه ستين
بو ريزگه هي
هر دكار و فه بزقينه...
كوردستانا كيميايي ميتي،
كليلا فه زيني خوبنه و...
مه زاران زي
فه زن و زين و خوه و خوين ديارى نه...
له ورا داين

چوئیکا ئومئیدا یا دخوئنه و
بو مئتنا مه یا لیقئین
به لالیزکا
رزگاری پی ب هیقی نه...
ئه م ب هیقی نه...

چهم توی
۱۹۸۸/۱۱/۱۵

بەرسقا يارى

يارا منى
هەڭزىن و سەربارا منى
ئەڭشى ئەڭرۆ
يىن كە تىمە دەريا كوبرا ھزرىت دنى
لەو شەپلى و قەرىلىياى و شەپزەمە
نېچىرقانى گىدايى
داقەرەشىت بسكىت تەمە
وھلى دلدارىت قى رۆزى...
ئەويت ئەڭرۆكە دپەرىسن
ب تەشيا بىيىكا ھەر دو چاقىت وى درىسن...

سبہ سپیدی دگہل نئلندی...
ناقہی دوستی، ژئی پرسیار کہ:
دی بیژنی پار...
وہلی سہد ہزار سال بیژن
ل ہہمی گؤرا من بگؤرن
گہر ناقہی تہ ہاتہ سہر زار
دی بیژم یار...
دی بیژم یار
گؤرنہ باشی من ژگؤری دہرکہن
من بی دەست و پی و سہر کہن
گؤشتی من بکؤژن... فہرؤژن
ہہستیکین من ب ناشی پیرن
پاشی... ئەوی گہدانى پاڅین
بہر دەستی نازیبا
ل ناقہ تہنوبرا شاراندی
خولیا ہہستیکین فی لەشی
ل ہہر جہی لی برہشینی
دی یہ کسہر لی بیٹہ بہار!!
ہہمی گیا،

کولیلک و گول،
ژ برینیت کویر و تژی کول
هنگی بی ههفته‌نگ و به‌فل
دی ماچی کهنه شمکا ته و بیژنه ته یار
دهمی ته یار بییت بهار
زفستان دی دگوری چه‌ریت
دی ههر فهژین نه‌ز و تو،
قیان و بهار

* * *

نارینا من...
د ناما خو دا
ب تنی پرسه‌ک ته یاکری
بیرا، بیرا من یا پیچای، زقیتر کری
نه‌دبیترم به‌رسقا ته دگهل رویاری فریکهم
چونکی من (جزیری) ل بیره و^(۱)
شیر نه شیره!!
نه په‌ریت کاسیتی فه‌که‌م
به‌رسقا ته ب شاپه‌ری ته‌ر بیین وی فه‌که‌م
یان روومه‌تی کاغه‌زکه‌کا به‌فرئاسا

ژ پيخه مه تيا فيني رهش كه م
لي په پيک خړ به کروکن
په نجين وانا توړه وشوکن
هه تا نه فرؤ...
هه وار هه ورا بارانه و
قالا کرن... خوچه کرن...
برين مه ل ستؤی،
سوئن و برين ل زهقی و رهزيت مه مارکرن...
گه لهک ژ مه ژي بين بوينه مار
يي هه فگوري ماران نه بيت
ژيرا کراسه چار ديوار!!
ژ ده سپيکی...
من په يمان دابوو، هيشتا رژدم!!
مار و دپيشک و تهلی و داف
(روشين) و (خابوير) و (گومل)...
هه می پيکفه... بن سوبلاف
من دپيلا وهرکه ن راپيچن
هه ر دو چاقيت من نشته رکه ن
گوهيت من،

ژ سیکار و دهنگی قامچیا و
ههواریت ته کهر کهن
هزار میتر کویراتیا گۆری من بن
ژ نوی تژی سهر گۆری من ناخ و بهر کهن
هیچ ئەو نهشین فیننی بکوژن...
قیجا بلا ته سهرزیکه
من ژی ب ساخی
د مهنجه نیقی دا بسۆژن...

---

(۱) جزیری: شاعری ناقداری کورد (مه لایین جزیری) یه . (به رهه فکهر)

فرۆتن

هۆ خامهۆ، نه کهر دهنگۆ

دهمی لقلقینی لهنگۆ

ل پیناسینا:

رهش و سپی، سۆر و شینا

هندهک جارا

ل بهر دیوارا

زمان هاری

ب تنی بو دۆزا گهلی خو

ریکا بزاف و ژیانی

چاندنا تۆقی قیانی

مت و سەرشتۆر و بێ رهنگی
نهک ته ب تنی
بۆ تهف خامان فهییتی یه
مرۆف خوری خوبن و ئەندیشا ته دۆتی
ته ژى رهق و دهست لسه دهستی
خوینا خوژتیرا فرۆتی
ئەفرۆکه ته ژتیک نهژهنن
هزریت ژهنگاری...
نهرهنن
روینه خوارئ
مهست ل مه یخانا بکه نن
شهرمه، شهرمه، فهییتی یه
سه ری چه ماندى بوچی یه؟!...

۱۹۸۷/۹

خویشکا شیرى

يارى منۆ!

هه فگور و ئامانجا منۆ!

ئها دوھى لېن قى دارى

تە دگۆتە من...

ئەقى دېرى...

هە تا قېرى

ب دەنگى قەقنەس ژمن را بخوبنە

پاشىكى تە شۆقە كر...

تە دگۆتە من...

ھۆسان نازى، ژيان دېورىت

ئەفرۆ كچى ، سبەھى دەيك و داپىرى

***

دلنى منۆ!

پا گەر وديه

بلا بەس بيت چاڧزلكانى

- نازى جانى:

بۆ قىيانى لىس وھىلېن و ژفانى

ھىشتا تە شىرى ب لىثافە

ئەزى دترسم

پشتى خىثا خوناڧا بشكوزە لىثا

بى خويشكا منا شىرى

پاشى ھەردو بمرېن ژ دوبرى

پاشى ھەردو بمرېن ژ دوبرى

ئىلونا ۱۹۸۷

تۆتى و كەفر و خۇدىك

تۆتى:

گەلەك ھشيار و چەسپانم
رەوان بېژ و گۆتن زانم
ھەر مەرۇقى باخقىتن
پېر، زارۇچ ژن بېتن
ھەر چ دەنگ و ئاواز بېتن
ئەز دشىم وەكى خۇقەگىرم
كى دېئىت:
راستى قەشىرم
يان ترسنوك و نەوېرم.

که‌ثر:

ده‌نگفه‌دانا هه‌می ده‌نگا
تۆپ و ناپال و تڤه‌نگا
ده‌می د هه‌قدو دتسقلن
وه‌کی توره‌ دبن و جه‌نگا
ده‌ین هنگافتن
نه دنقییم، نه دمربنم
د نیقا دلّی خو‌دا دچینم و ژین دکهم
جاره‌کا دی ئه‌وی ده‌نگی
ئه‌وی ل ه‌ناقیت من په‌نگی
ه‌یشتا نه‌ته‌وای نه‌ژه‌نگی
ڤه‌دگیرمه‌ڤه
ما نه‌کاره‌ک باشه‌ ئه‌ڤه‌؟

خودیک:

یا هوبن دبیتزن و دادبیتزن
هه‌ڤیر دکهم و دپیتزم
خوری تیکدا زارڤه‌کره
چ هات گۆتن دی ڤه‌گیرن
هیچ ل ناڤه‌روکی نانیرن

وہ زندا کفن کری
ئہ فہ خو دزانن ئہ کتہر
شانویا وہ گورستانہ
وارہ کی چؤل...
باژیرہک سوتی و خویانہ
ہو خہ لکینو!
ئہ زئی خوژ وہ را ناسینم
پہ یامبہ را راستیی مہ
دورژمنیت من:
توتی و کہ قرن
ہہ فگوریت من
میتہر و گرامیت دل پاقرتیت
دبہ قرن...

داخواز

خوڪا مني!

هه ڦيشڪا ڙين و مرنئي

له زڪه وهره هاري من بڪه

پيڪفه دهسته باري بگريين

زاروڪيت چاڻ و زڪ برسي

ڙ نازڪي گهلهڪ بهري

ئه لند بهه ليت

ب چاڻييت زل و ستويين خوار ڦه

ل کوچڪ و سيٽلا تهزي دنيتين

ڀابه بلا بهس بيت گري

ببینه ناشی هه فرانی

***

خوکی... خوکی

ئه گهر دهستی من نه گری

گه له ک یا لاکه سه میانی

تو باش دزانی

دراوسیت مه دهوله مه نندن

زک پرن و مه ست مه نندن

ته نویریت وان ژ په لا دپرن

زاروکیت هناف قرقچی

هه ری ل دۆرمانا دزقرن

خۆ دهافێژنی

ها دی سوژن

له زکه خویشکی دهستی ببینه

قی داخوازا من... بحه وینه

مه درویشم ببیته کرن

ما ههر بههرا مه بیت مرن

له زکه خویشکی دهستی ببینه

قی داخوازا من بحه وینه.

دلره قين

دلەك مشهخت
كهفته داڤين نيچيرفانا
قينه كا سهخت...
پشتى كو دل نيچيركرى
دلبرى دل بر و رهقا
هاژوت و چوو
رؤژ و شهقا
چهندهك قيت مال مهيدانى...
دو چاقين زل دگهل رؤژى ژ دل
كهفتبوننه چاقرلكانى...

ئها هينگى نۆزدارەك هات
تى تشقلى... هاته تانى...
پاشى گرتنا - نهخسى سىنگ و سىھ و دلان
نۆزدارى ب رانيت خو دادا و
ژ دلەك پر كول بانگ هەلدیرا
وهرن - وهرن
تەماشە كەن...
سەیرە... سەیرە
ئەرى ھندى دنيا ھە يە ؟
كى بەيستىيە
مروث بشيت
بثبتن بى دل
مروث چەوان دثبتن بى دل ! ؟
زوى چەندە كى دلە كى ھشك
رأبوو سەرخو
گۆت: نۆزدار، ئەقینداران دو دل ھەنە...
يەك بو قىنى
بى دى رەق - وەك دلئ تەنە
خونە نۆزدار وەكو تەنە ! ؟

ھۆ نارینی

ھۆ نارینی

چ پېدقیه رھیت دیروکا ئەقینا خۆ و تە بیژم

یان ژى خەم و دالەھیت خۆژ تە را بریژم

تۆب خۆ دزانى - ھەقشکا خوینا گیانى و

ئەقە رۆژى چاقى (کۆسموسى)

ماچى کرى

ژین وقیان د ناخۆسکى دا نھاندی

نەماما ھەبوونى چاندی

ئەز شەیدایى پەرستنا

داقین زەرین پرچا تەمە و

ئەوان داڧان،
تيرۆشكيت ئاورين چاڧان
ئەزى نوقوى ئوقبانوسا
پەيشا ئەڧين وقاموسا ژينى كرىم...
كانى چەوان
دى دلنى تە
يى سەرۆكانيا ژينا مە
ماك و ھيڧىنى خويانا مە
ژ دەستى (قابىلى) دەرىبىم...
وھلى ھىدى
كونەئىشيت ژى بستىنم
چۆنكى ئىشانا دلنى تە
پتر بكران كۆم دكەت
لى زەرىنى نە تە دڧى
شوى ب خەلكى بكەى
نە (فەرخۆ) نەختى (ستىن) دخۆت
كورپىن قەرالى فرەنگ وئنگليزان
موون و دز و دەڧ گليزان
دڧيا و دڧى

مه يا لیتف و شه‌به‌تا وان سینگوپه‌ران
بکه‌نه هیزان... ژ خواه پرا بیه‌ن...
گوستیلا تبالا ته بدزن
ههر مه‌ی قه‌خون و
سه‌ر سینگی ته بله‌بیزن...
من ژی ژان و خه‌م و کوقان
بکه‌فنه سه‌ریک،
برین بی تیمار و ده‌رمان،
هزر و شانیت،
ئه‌قی له‌شی پیکفه برزن
لی نارینی...
ته‌قنی قینا ته ئالوزه،
ئاگره‌کی زور دژواره...
له‌ورا ژ چریسکین قینا ته و
بو‌گه‌هشتنا ته‌وفا
زلف و چاقا و
زه‌ریه‌ریا بو‌کینی و چاقه‌ری مه
بو‌زقراندنا هه‌می جوک و رویباریت
مشه‌خت و سل بووین

بۆ (گۆلا وانى) دكاره و
ژ نۆكه و پيئنه بۆ من ئەفه كهسپ و كاره .

گۆرنه باش

بۆچی بابۆ خې ئېشارا

لدۆر خانىكىن مە دزفېرى...

دەمى تىي ژۆر

دەرگەھ و پەنجەرا دگرى...

***

دەيكا من ژى لبەر دەرگەھى

دروينتە خواری

هەتا سپىدى

خەو ناھىتە چاقا و ھەر دگرى...

***

زارۆ دبیژن:

گۆرپنه باش ل کۆلانا دگهریت

ههر کهسی دیت

دخوینی دچهریت

***

- راسته بابۆ

گۆرپنه باش دگهل تاریی دگهرن

ب رۆژی دمرینه... د بی پهرن

ئهف چراکی د کۆلکی مه فه،

بهری چاقیت مه رۆن دکهت

گۆرپنه باشی و تاری شهقی

ژ بهر رۆنیا کزا وی رهفه

زارۆی مشه ختیبونا پهیشا

ب بهگه م گرت ژ دهقی بابی

سفق و بلهز...

پهرده ژ بهر کولهکی فهدا

تاری... بوو پهپیک و گهدا

رهقی خوه ژ کۆلانا فهدا

رهقی خوه ژ کۆلانا فهدا.

بەختى قارى

پيشكيشه بۆ: ب . ن

دلبرەرا من!
نازك و تۆل و تەپرا من
پەرسنگەھ و رويگەھا من
جانى رندى!
دوھى سىپىدى دگەل ئەلندى
روى سىپىين دەقەرا ژۆرى
سەر بۆ سەرەدەرا كۆچكا
بابى تە دلبرى...
پىكقە چەماند
ئەزى شەيدايى چاقىن مەست،

ل ژفانی بووم
دهستی من لسه ر دلنی من بوو
بهلنی... هه ر ئومیدا من بوو
هه دارا شهنگ
ئامانج و هه دارا من بوو
من دگۆ:
بهلکی ئه قی هه لنی
بابی دل بهر بیژیت به لنی
چونکی نارنی
من دزانی تو...
بی ی من ناژی...
بهلنی چبکه م!!
جاره کا دی
که فتم خه ونان
د ناڤ ریلنی ئاشویان دا...
تیکدا سۆتم لنی بی کادی
هه ر خه زالی و من دل تاژی
ژ چاقین (به کۆی)
فال، من فه خواند

بهختی رهشی (زین) و (مهم)ی
جارهکا دی دهرکهفت فاژی
سهروژنوی دهرکهفت فاژی.

فرشك كرن

چ رەشەبا ئەفرۆ رابوو

لەشى ولاتى زوزانان

ژسەرى ھەتا بنى پىتيا

جارەكا دى

ژئىش و ژانان تژى تا بوو

(ھۆلاكو)، (ھىتلەر) و (پۆلپۆت)

(عیدی ئەمىن)

شەرمزارن... گەنگى وان ھۆفەرمان دابوو

ھۆ (كۆما مافىن مرۆقان)

وهرن تەماشای قان ھۆقان

میشک گۆفان
بی ب مرۆقاتیی دخۆرن
بی راهستان سه ری مرۆفان ژئی دهرن
زارۆ د ناڤ مال بچویکی دا
ب (فوسجین) ی فرشک کرن
هیشتا رۆناهی نه دیتی
ل گۆرستانی مار کرن
دهشت و بانی... که پر و خانی
دۆل و چیا...
ڤینکرا تژی که له خ کرن
کانی و کاریز و ته فه بهر...
ژ وارگه هین مه زیز کرن
باغ و ریل و ره زین مه ژئی...
کوز و که وال و جانه وهر
بوونه ئالیکا ئاگری و بوونه په ژوی...
ل وهلاتی برینداری مه
ل کاقله گوندا
تشتهک نه ما نه کر هندا
مداره و ئاش...

گړک و جوهنی و دستار
تهفدا شکانندن و کرنه ئار
هوبن مانه د خه و، دهست بهستی
کوردهستانی (ناکازاکی) ناله ناله و
ژ برینا کویرا ئاریای
قهژینا وه ههر داخوازه
دگهل گهرماتیا فی دهستی
دگهل گهرماتیا فی دهستی...

۱۹۸۸/۸/۲

که ناچه

پیشکیشه بو: د . ر

وهک من ناخینک
ژ بنی پییا هه تا سه ری،
تا کو دگه هته کو پیت چیا،
ژ دل رادهیلان
که ژاوا بوو کینیا یاری
مینا هه لامهت و خه و نان
لبه ر فان چا فا
مه لویل دیوری
دهنگی دهفی ژ دویر و نیزیک
پر نه خوهش بوو

هيزار ههش بوو
لبەر چاڤين من...
دهواتى هۆڤ،
پۇژەكا پرتارى و رەش بوو
دودكبيژى،
سمفونىا پينجى ڤەدگيرا و
د گوهيت من دا
دهنگ ڤەددا و
هزرا من دژەنى
گرنيزين ژ ليڤين من درەنى
سروشت هەمى
بۆ خپلى يا (له عليخانى)
دبوو بەنى
لورى لورى... لورى لورى
نارى لورى
سەرى يارى سەد جار گورى
من دڤيا راييم سەرخۆ
يارى پەنى و جار دى خۆژتيرا خوەدى كەم
و هك چوبچك دەردكەڤيت ژ هيتكى

ژ دهرازينكا ئەئينا وئ،
من هژمارتن:
ژ مه چيتر و زيره فانبين
بهردهري بهرزي (ئينوسي)
ئەز هنگافتم
دهملدهست من دل قهپهشي
هەر وهک تهشي
دناث دهستان دا
سفق د بادا و
قهبزدييا و
بوو کهناچه...
ئای ههواره نار ههواره
(شه م) شهيدا ئەف چ کاره
هه تا دوهي
کليلا دهرگههي دلي
لهيزهکا ناث دهستيت من بوو
لئ ئەفرۆکه
دگهل دلي کهناچي ئيني
کهت و وون بوو

که زه ب کوزری و
دلی قیننی هیقین کری
ته ف کون کون بوو
خوبن بوو هه فکوبینی نه قیننی
چه وان پیللم
پیشلکی هشا ل من گرتی
ل دورا ئاخینکا رادهیللم
قیجا هه تا هه تایین زی
بو تیرین دژوارین چاقان
نیچیر و ئامانج وکیللم
بو تیرین دژوارین چاقان
نیچیر و ئامانج وکیللم.

ورمی

۱۹۸۸/۶/۱۵

لەيزۆك

هەر دەمی تو نازان دکی
ترازیکێ گران دکی
ئومیددین مه گرک دکی
خه ونین شهقان،
به شه دهقان
د ئاشۆیان دا...
گومبه دین مه زاری پیرۆز
جوانیا وان خویا دکی و
توره دبن پیچه و خپلی
ماسییان باش تیهنی دکی

خه مهك ساڤا ، لبه ر چاڤا
فرشك دكي...
رادكه ي پييا
ل فان هناڤا
خه مين زينده وهران هه ما
ل هه مي جه وگاڤ و ده ما
د گيله شوکا گر نرينا ده سپيكي دا
تا دبم ميڤانتي ژيده ري و
ددانه سهر سپينگي من به ري
له يزوكم ئەز
ژيرا شه ما
من دل زيندانه بو خه ما .

۱۹...

چۆنكى ھۆقان

«تېھنىيىتى خويىنا مەرقان»

تېھنىك يا ل گەوريا وان كەفتى

تېر نەبووينە و ھېچ تېر نابن

زايۇنىنە دچەرن د خويىنى...

نە ئەم (شاتىيلا) ژىبىر دكەين

نە گەرماڤا -

خويىنا سورا (دېرياسىنى)

نە (شكەفت) و (سۆريا) و (قەلادزى)

نە (شىخ وەسان)

نه (ههله بجه) ،
نه ژى (دهۆك)
يا لى برين شاپهرو چۆك
لهشكرين دو شه قيت تارى
ثاڤ ب دهقى دا دهات خواري
كو چه مكى گا بكه نه پارى
ئاڤا شرينا (رۆشینی) فه خون و
چك كه ن...
هشك بكه ن ب ئيكجارى
(پيرى پيران) بخه ندقین
هيشييت (حه فیدی)
ببرین
برینا كه زه با (قازی) هلشكین
جاره كا دی مه مكان ژ سینگان جودا كه ن...
سنگۆین تیرین (كه مالی) یان
بو زكیت ئاڤا - ئازا كه ن...
زارۆكیت مه
د زكى دايكى دا پنگین
سه ریت شورشگيران ببرن

پیر و ژن و زاروکان ژی،

کۆم - کۆم و ب ساناھی

بنخیتن

یئ سهری مرۆفان دبرن

ئۆ هیژ ب مرۆفاتیی دخورن...

یئ بیژیت:

فاشی نین!!...

ژین نیگارا (موسولینی) ژیرا بخوین...

کی دبیژیت:

زایونی نین!!...

.....

.....

کی دبیژیت:

نازی نین!!...

(ههله بکیمیا) و (شیخ وهسان) و

(باليسان) و

گوندیت (رهزدي) ژ

(گهلیی بازی) تهک - تهک

ناف - ناف ژیرا بخوین.

پیشکامیسی

- پیشگوتن
- په یقه ک د دهره قا رهوشا نه فراندنن
- کوردی بین هه چهرخ دا
- فهره نگوک

پیشگوئن

ئیدراھید (۱)

تورئ شوپشگییری مل ب ملئ خه باتا نه ته وایه تی و رامیاری و پیشکفته نا جفاکی، ئه و ژئ فالاییه کا مه زن د قئ بییر و باوهری و ری دا پر دکهت و هاریکاره که بو پتر هشیارکرن و رتبه ریکرنا ته خ و تویرتین ملله تی و نه مازه گهنج و خویندکارا و بهری وان دانه گوره پانین تیکوشینه کا راست و درست و دخمه تا بزاقا نازادیخوازا کورد و مروقاتیئی و تورئ شوپشگییری کوردی دا.

کاکلکا نقتیسینا مه فه دگه رییت بو قئ هه لکه فتی. ئانکو هوزانین هه فال ((دلژان)) ی ئه م پالداين کو خامی مه ژئ دهنگ و رهنگیت خو بده ته بییر و هزریت هوزانقانی و پینکفه لیهمشته کا پایینه سه رخو و هشیارکرنی بیت د ناف ته قایا ته خ و تویرتین ملله تی دا ژ بو فه کرنا رتبه کا راستتر و باشتر د تیکوشینا ژ هه ژبیا ژبانا مه و مروقاتیئی دا ب ته قایی.

چ کار نینن کو کیم و کاسی تیدا نه بن. چ به رهه م ژئ بی ی بزاف ناهیته بهر ده قئ. خو لقلقاندن ژ ناف هزر و هشین باش، ئانکو گوئن و کریار پینکفه بو باشیئی به رهه مه کئ بهرکه فتی دی د

خزمه تی دا بیت. بهرهمی هه قالن مه ژى پتر ریژا قه نجیی ددهت
 ب بهرئ خودانا مه و تاما ریالیزمی ژى دهیت و پیدقیه ئەم
 کویرتر و هویرتر و ب زانستیترو و رۆنتر هۆسا هزر بکهین و ریبن
 چاره سه رکنا کیشین بنه رتهی شه بینین وهه لشکیشین و هه می
 لایهک و لدویف زانینا خو لسه ر بچین، خو بگهۆرین، باشر دئ
 باوه ریا خه لکی ب مه هیت. نه وهکی هنده هۆزانقان و تۆره قان و
 نقیسه قانیت دی کو ب داریتن و شه هینانی چیا یین بلندن و ب
 کربارین خو درست ب بهروشاژینه و خولکی خو قینی و
 هه لکه فته پهرستی و پینگۆتته کا نه دروست ددهن، نابیشین داریتنا
 په یشا راستیی لسه ر بهر په ران بها و ریمه تییا خو نینه، یان جهی
 بابه تی خو ناگریت، به لی، دئ شیت جوان ژى خه ملینیت، لی چه ند
 باشره و چه ند روی سپییاتی و به رفه هیهی دده ته بیر و باوه ری و
 پیشی خستنی، ئە گه ر خودانی داریتنی لدویف ناخفتنیت خو بیت؟
 ئە شه یه باوه ر و ئە شه یه خزمه ت کرن و ئە شه ژیکه تۆره قان و
 نقیسه ر... (۲)

-
- (۱) کاک (ئیبراهیم مسته فا) یه، نوکه کارگیتری لقی ئیکن پارتی یه و
 بهرپرسی پشکا رهوشه نیبری و راگه هاندنا لقی یه. (به رهه فکه ر)
 (۲) پیشگۆتتا چا پا یه کی یا دیوانا (خوین و نازادی).

په یقه ک

د دهرهقا رهوشا نهفراندنن کوردی یین هه فچه رخ دا

نهمدهد قهره ن

نه ز نه ل وی باوه ری مه کو نقیسینا پیشگو تننا تشته کی فهره ژ
بو پیناسین و پیشکی شکرنا گولبژیره کا هوزانا یان هه تا ژ بو
سه رجه مه کا شعری یا ته قاش... چونکی نهفراندنن بلند و ب
کیرهاتی نه مازه هوزان چاخنی ب رییه کا هونه ری د ژیدهر و
سه روکانی یین خه م و ژانین ملله تی دا دزین دهینه نهفراندن،
راست و راست خوه دگه هیینه خه لکی و بی نیشاندهر نارمانجا خوه
ب جه دهین، لهوما هوزان (ژ تالی سانا هیبوون وله زئفه...) دهینه
ژمارتن نیزیکترین نهفراندنا (ابداع) نهده بی بو هه ستین مرۆقی...
نه مازه دوه ختین لهرزوک و پر ترس دا کوژین و چاره نقیسا مرۆقی
د ناقبهرا نال و بزماران دا دهین و دچن. و د چاخین هوسا دا
هه موو تشت دهات ونه هاتی دایه (مینا چاخنی مه یی نها) و ههر
ژ بهر فان نه گهران هوزان پتر تالین دی یین لیتراتورا مه پیشقه
چوویه و پتر نوینه ری یا دهر برینا هه ستین مرۆقی کورد دکه ت.
هه لبهت چهند نهو نه گهر کیم بن، هند تالین دی ژی مینا هوزانی

«مه قيايه هوون د وي جهی دابانه نهوی هوون لی بوون، بدلنی
(الحمد لله) هوون ب سه لامه تن و گهلهک ب خیر هاتن».

* خولین فیترکرن و رهوشه نسیری:

پشتی بیهنشفه داننی و وهستیانا خو ژبیر کری، دهینه رهوانه کرن
بو ژوردیگایی زیوه و ژ لایی لیژنا سه رپه رشتیا ژوردیگای شه ل
گوندی (هیشماوا) جههک بو دهیته ته رخانکرن بو ماوه بی چند
هه یقان، هه تا کو خولهکا فیربوونا بیتهلی بو وان دهیته شه کرن و د
ماوه بی ب ریقه برنا خولی دا ئیک بوویه ژ وان کادرتن چهلنگ و
ب پلهیه کا بلند تیدا سه ردکه قیت و بوو جهی باوه ربا
سه رکردایه تی ژ لایی زیره کی و چهلنگیا وی شه و بریار دهیته
دان کو لسه ده زگه ها بیته با سیاسی یا پارتی کار بکه تن.
ل فی کاری به رده وام دبیت هه تا دوماهیا سالا ۱۹۸۵ ئ و د گهل دا
کو ئه ف پیشمه رگه بی قه هرمان هه ز ژ نفیسین و خواندنا بابه تین
ئه ده بی و هوژانج ب تاییه تی کریه، ده لیقه یه کا باش بو په پیدای دبیت
پتر به رده وام بی پی بدهت.

هه روه سال روژا ۱۹۸۵/۱۱/۳۰ هه تا روژا ۱۹۸۶/۴/۴
دهوره کا کادرا یا هه شتی دهیته شه کرن و سعدالله ئیک بوو ژ وان
قوتابیین پشکداری و د ناف هه قالین خو دا گهلهکی زیرهک بوویه

و هه تا ل روژا ده چوونی شیایه پلهیه کا باش ب دهست خوڤه بینیت
و پشتی هینگی ئیکسه ر دهیتته فه گوهاستن و دکه نه ئەندامی لیژنا
ناوچا زاخۆ.

* بهرپر سیاری:

د کاری خوئی نوی دا ژی، کاک سعدالله ههر یی خوین گهرم
بوویه و ل ناف دهقهری دگهل کادر و ئەندامین لیژنی چەندین
سمینار بو خهلکی پیشکیشکرینه دا کو دۆزا ره وایا ملله تی بده ته
بهرچاخی هه میان و بو وان نه خاسمه ته خا زه حمه تکیش و جوتیار ل
ناف گوندین کوردستانی ژ پیخه مه تی به رهف بلند کرنا ئاستی وان
یی ره وشه نبیری و هوشیاریا نه ته وی و ههست پی بکه ن کولسه ر
وان ژی پیدفی یه پشکداریی د شوره شا خوراگرتن و بهرگریی دا
بکه ن.

د قی قوناغا ژیی خو دا، بهرده وامی دایه خه باتا خو یا
چه کداری و رامیاری و چ جار ان قادا خه باتی بجه نه هیلایه،
هه رچهنده ل ساللا ۱۹۸۸ ئی ل ئەنفالیت رهش هه تا توخیبیی
کوردستانا باکور چوویه و پاشی زقریبه فه بو ناف ئا خا کوردستانا
سوئی و ویرانگری دگهل چهنده هه قالیین دیتەر ژ بو هندی کو بو
دوژمنی بسه لمینن پیشمه رگه یین پارتی د ههر قوناغه کی دا بیت،

کوردستانی ئالا ناکه‌ن و ئه‌و مه‌ره‌ما دوژم‌نی دقیا، بجه نه‌هیت و
کوردستان هه‌ر بمینیت قادا بزاف و خه‌باتا پیشمه‌رگه‌ی.
ب قی چه‌ندی دگه‌ل کۆمه‌کا پیشمه‌رگه‌ی دزقرنه‌فه بو جه‌ین
به‌ری بین لقا ئیک و خابویری و دگه‌هنه ده‌قه‌را (ئولوده‌ره) ل ناڤ
عه‌شیره‌تا قوشیریا ل گوندی (شیقره‌زانی) و ل قی گوندی قوناغه‌کا
دی یا ژيانا شاعری مه‌ ده‌ست پی دکه‌ت.

• سعدالله بی شهید

قوناغا دوماهییی یا ژيانا شاعری مه ، قوناغه کا گه له ک
کاربگه ر و ب داخباری بوویه . قوناغه ک بوویه کوچ جاران ناهیتته
ژبیر کرن و هه تا نوکه ژی رووپه لاین رویدانا قی قوناغی د تاریبی دا
ماینه .

ل دهمی دهینه دهقهری ، هینگگی کادرین حزبه کا دی یا ب ناف
کوردستانی ل وی دهقهری دبن . پیشمه رگه بیین مه کو کا سعدالله
ئییک ژ وان بوویه وهک مه فره زه یه ک هاتینه دهقهری دا کونه ییلن
سه نگه ریت پیشمه رگه ی قالا ببن و نهو مه فره زه یا پیکهاتی بوو ژ
نهقان پیشمه رگه و جانفیدایین نه مر: (محهمه د حممدی وهرمیلی ،
سعدالله ئاقدهل ، ئدریس جهرجیس ئیبراهیم ، نزار محهمه د سلیمان
خرابی ، خالد ئادهم حسین ، نهزمی نهحمه د چولی) .

ل دویف شیرهت و راسپاردین پارتی نهف مه فره زه مایه ل
دهقهری ل روژه کا بهاری یا سال ۱۹۸۹ی نهف هه ر شهش
قههره مانه قهستا گوندی (شیقره زانی) دکهن ژ بونان خواری ، ل
ویتری راستی چه کدارین (PKK) ی دهین ، و نهو ب غه در و
خیانهت هه ر شه شان شه هید دکهن .

په‌یفا دویم‌هین:

ژ بو به‌ره‌ه‌فکرنا فی به‌ره‌ه‌می لبه‌ر ده‌ست، سوپاسیا برایی شاعری کاک (بهجت ئاقده‌ل) دکه‌ین کو شیا‌ی به‌ره‌ه‌م و وینه‌یین وی بپار‌یزیت و بگه‌هینته ده‌ستی مه. هه‌روه‌سا سوپاسیا هه‌فالی شاعری کاک (حازم عبدالرحمن) دکه‌ین کو نامه‌یین وی لده‌ف خو پاراستین و گه‌هان‌دینه به‌ر ده‌ستی مه.

هه‌روه‌سا سوپاسیه‌کا ژ دل ئاراسته‌ی کاک حسن نووری دکه‌ین کو شیا‌ی به‌ری فی کاری لبه‌ر ده‌ست هه‌ردو دیوان‌یین شاعری بده‌ته کومپیوت‌ه‌رکرن ژ هه‌زژ‌یکرنا وی بو به‌ره‌ه‌می هه‌فالی خو‌یی پیشمه‌رگایه‌تیی.

ل دو‌ما‌ه‌یی ژی سوپاسیا ده‌زگه‌هی سپیر‌یز یی چاپ و به‌لافکر‌نن دکه‌ین کو ئه‌م هه‌ژی به‌ره‌ه‌فکرنا ئه‌فی به‌ره‌ه‌می دیتین.

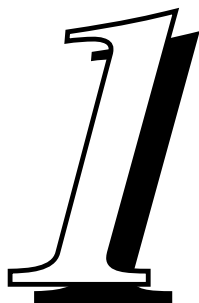
ژبده:

- (۱) س. دلژان: خوین و نازادی / چاپخانا خهبات - ۱۹۸۶.
- (۲) س. دلژان: سمفونیا خهون و خهیلان / چاپخانا خهبات - ۱۹۹۱.
- (۳) خورشید توفیق باکوزی: هۆزان و ههلوپست و بهرخودان / دهۆک - ۲۰۰۰.
- (۴) پدیث / بهرههفکر: احمد عبدالله زهرو / بهغدا - ۱۹۸۰.
- (۵) کۆفارا: مهتین / هۆمار: ۲ / چریا دووی ۱۹۹۱.
- (۶) کۆفارا: مهتین / هۆمار: ۳ / کانونا ئیتکی ۱۹۹۱.
- (۷) کۆفارا: پیتشمه رگه / هۆمار: ۷ / کانونا دووی ۱۹۹۸.
- (۸) کۆفارا: پیتشمه رگه / هۆمار: ۱۴ / گولانا ۱۹۹۹.
- (۹) رۆژناما: هاوکاری / هۆمار: ۴۶۱ / رۆژا: ۱۲ / ۲ / ۱۹۷۹.
- (۱۰) هۆمارهکا نامهیتین شاعری بۆ ههفالی خۆ (حازم عبدالرحمن) ی ئرتیکرین ل دهمن قوتابی و پشتی بوویه پیتشمه رگه.
- (۱۱) ههفدیتنهک دگهل براین هۆزانقانی (بهجت نافدهل).
- (۱۲) ههفدیتنهک دگهل ههفالی هۆزانقانی (حازم عبدالرحمن) و نامهیهکا تاییهت کو هۆمارهکا پیتزانینان تیدا نفیسی بوون.

پشکا دووی

- هۆزانیڤ وی یین دەستیکی
- دیوانا ئیکی: خوین و ئازادی
- دیوانا دووی: سمفونیا خهون و خهیلان

« ھۆزانیڭ وی یین دەستپیکى »

ئەگەر... چ بوو *

بۆچی شىرىن؟

ھەما ھۆزۈى

تە رىستىكا ھېقى و ئومىدا

پىچاندى و ژاگەردەنا خۇە كر؟

بەرى رۆژى ھىشتا سىپىدە

تە ل مىن گرت و

تە پەردە كر.

ئەف دلى ژار و كوزى

تە بۆكرە بەندىخانە؟

بۆكۇفانا

دەر لىن گرت و قەت قەنەكر

ئەگەر چ بوو، تە بۆوہ كر؟

تە بۆوہ كر؟

**

---

* رۆژناما: ھاوكارى / ھژمار: ۴۷۸ / رۆژا: ۱۱/۶/۱۹۷۹.

کوزری بیی وی کوفانی مه
من نه دزانی
ئه فین چی یه
کا چ رهنگه ئان یا ژکی یه؟
ته ئه ز هیکره ئه فینئ
شیره تا ته یا ل بیرا من
وهک ته دگۆ
ها! تو بگره ریکا مه من
ئه ز دئی ریسم ته شیا زینئ
چما هو زوی په یا ریکا..
فئی ئه فینئ ته به رزه کر؟
ته ژ بیر کرن گه مه.. حه نه ک
ئه ری یاری
هه ر ژ سه ری
دلئ ئه فینئ من که لاشت
بو ته فه کر
دا بزانی چ تیدایه
لئ هوور نه کر.
**

دی بهرهف پیش چن. و ئەم وهکو نه ته وهکا زیندی و خودان مافین
ژیننی دی ب خه لکی دی یی پیشکهفتی را گههین.

یاخیبوون دژی دۆرهیلکه هۆسا گهنی، رتیا ههری قهنج و ب
کیرهاتیه بۆ خهباتا مه یا ئیروۆ. و دناف حمحما بزافا چیکه رین
رویدانین فی ریبازی دا، ههک قهلهم پهیدا بوونه - و زۆریه ی
جاران زړه فراندی ونه هونه رزان - لی راستگۆ و نارمانجبه... و
بهروفاژیا فی چهندی گهلهک ئەفراندین په یسک بلند ژی د ناه
مه دا پهیدا بوینه لی دوبر ژ رویدانین چیکه رین وهرچه پین
ته فگهرا مه و گهلهک جاران نه راستگۆ دگهل باری گرانته خه م و
ژانین مللهتی مه...

ژ بۆ شرۆقه کرنا فی رهوشی یا فه ره ئەم سه ری داڤا فی
پرسگریکی ژ ناهه ندا ههردویان دهست پی بکهین و دویمایهیا
ههردویان د یه کگرتنه کا هه فپشک دا بیته خالا لسه رریشه چوونی ژ
بۆ قه کۆلینین به رفه هتر...

لدویف فی بۆچوونا مه ئەف گولبژیرا ههلبهستان (سمفونیا
خهون و خه یالان) میناکه کا زیندی یه ژ بۆ که رستین مه پی مه بهست
کو بچیه رتیا وان تیکستین دبه نه ژیده رین دویفچوون و قه کۆلینین
تیکوز و تاقه گرت... به لی ئەگه ر مه ئەف تشته بۆ داها تیبیان هیتلا،
دبیت - و یا پیدفی یه - نه ا ژی مه ره ئیا خوه لسه ر رهوشا

ئەفراندا كوردى يا ھەقچەرخ ھەبىت، كو بەرى پيشين ژينگەھا
وئ بىتە شروڧە كرن و تيبينى يين تەڧايى د ڊەرھەقا زۆرەي ئالان
بىنە ڊەرپىن و پيشنيارتىن ڧەر ژيرا بىنە دارشتن، كو دڧان خالىن
ژىرى دا دجەمىين:

رەسەنيا ئەفراندنن ھەقچەرخ:

ھەڧەندىا مرۆڧى دگەل حالەتەكى يان ھەستىپىكرنا تشتەكى، د
دەليڧەكا تايبەت دا، دبىتە ئەگەر و بناسا خەوونىن وئاراننەكا
ڊەررونى، و چاخى مەبەست دگەھتە لىدانا بستا دلى... گەلەك
وئە و پەيڧ دناڧ سەليڧەكا ڊروستبووبى دا دەيتن و دچن و بزاقا
پىكانىنا ھزرەكى دكەن، ئەو ھزرا دەيتە سەرەت و بىژىنگىرن د
ناڧ مېشكەكى ھوشيار دا. و ئەو مەسافا دناڧبەرا يەكەم چرىسكا
ھەستىپىكرنى و بەندەرا ھزرەكى دا دبىتە پسدان و ئەفراندنەك تىدا
چى دبىت. و ھەلبەت ھىژىن ئاكتىڧى يين سەرەكى يين ڧى ژانى...
ھوشياربەكا مرۆڧانىبى يە دگەل بارەكى چرى ھزرڧانىبى و زانىياربەكا
گشتى يا تاقەگر وشارەزايى د تەرتىڧىن جوانكاريا ھونەرى و
گەھىنا ھەڧەندى يين جڧاكي دا...ھتد، لى ھەي. لى، ئەو ھزرىن
نھا بووبنە بەندەر و ھەموو پويتەپىكرنىن مە كوردان قەست دكەنى
كورد و كوردستانن، يان برەنگەكى بەرفرەھتر (خاك و مرۆڧ)ن،

کو ئه ڦه دو جه مسهرين نه ڦينيه کا هه را پيروزا کاکلا بزاقين مه نه د
ژينى دا.

هه ڦسه نگيا هه ردوو جه مسهران:

نه ا نه وه ردوو جه مسهر (مرؤڦ و خاک) بنئاڦيونه، و دو
حاله تين ناله بارل گورئ (کاخي) هه نه، نه و ژى -چه وساندن
وداگيرکرن-ن. هه تا نه هيتلانا ڦان هه ردوو حاله تان بيته پيشه کا
(قياس) بنه جه ژبو هه موو کارو بزاقان... پيڠيره کا (التزام) رڙده
خوه لسهر مه فهرز دکهت، چونکي هه ردهم هه موو بزاق و
به ره لستکاري و بهر خوه دان ژ نه ده بي و هونه ري ده ست پئ دکهن،
وهه نه ده ب وهونه رن دبه هيتيڦيني هزرين راست، ري بين راست،
نه خش و بريارين راست... بين ملله تي مه به ره ڦ قوناخين پيش
دبه ن. و نه ڦ حاله تي پاشکه فتي يئ ملله تي مه تيدا دبووريت،
پيشه کا هوشياريا وي به. و ئاستا ڦئ هوشياريا يئ (مه)
هه موويان، ب هزرين خوه، پرؤگرامين خوه، ب کارو کريارين خوه
گهاندي يه ڦي راده يئ. نه ڦه (نه ز) يه ک!! کي دي هيت به شداري
يئ دگهل ڦي (مه) يئ کهت... بيورن، نه ڦه پرسياره که و نه ز
نه گوهديري به رسفا وي مه. لي چاڦه ري ئه نجامين کارت پکرنين
کريار و بوويه رين وي مه، چمکي لڦيره (لدويڦ رايامه) هه لويستا

هەر مروڤه کی دهیته دهستنیشان کرن، کانی چهند و چهوا، دگهل یان
دژی قی بزاقی یه .

رۆلی هۆزانی دڤی بزاقی دا:

ئهف بزاقا، مه به حس ژی کری، بزاقه کا تیکوز و تاقه گره، تهف
تالین ژینی قه دگرت، و چاخنی ناله باری و دژواری و رکابه ری د
ژینی دا رویددن، رهوشه کا قه تلازیی (کریزیی) پهیدا دبیت. و
بزاق ژ بو زفرینا وان ناله بارییان بو قهریژا خودیا ئاسایی... تیوره ک
دپراکتیکه کا پهیره وکری پی دڤیت وهه لبهت پرۆگرامه کی هۆسا
شه نگست و تاقه گریین خوه هه نه (مینا سازگه هه کا ترانسستوری،
یان ده مژمیره کی، کو ژ گه له ک ئامیرین بچووک پیکهاتینه)، لی
نه بوونا هه ر ئامیره کی یان ژ کارکه تنا وی، ئه و سازگه هه موو ب
دروستی کار ناکهت.. هۆسا د ناف شوره شان دا، دناف ریباژین
ملله تان دا ئه ده ب (کو هۆزان تایه کی وی یی سه ره کی یه) ئه و
ئامیره یه کو نوینه ریا هه ست و نه ستین مرۆقان دکهت و مینا
جه مسه ره کی سه ره کی ژ تالی که سبوونی قه هه قبه ری کومه لگه هه
برهنگه کی گشتی خویا دبیت وگه له ک رستین دلینی وخالین نازک
ژ رهفتار و سنج و دانوستاندنا مرۆقی دگهل جفاک و سروشتی دا
دهردپریت و شرۆقه دکهت، و ئه گه ر هۆزانی وه کو پیدڤی رۆلی خوه

نه دیت و جهی خوه د دیروکا تو مارکنا ههستان دا نه گرت، رامن
ژی ئه وه گه له ک دی ژی دبی به هر بن ل به شداربونا پیشقه چوننا
ره وروا رزگاری دا، نه و رزگاریا ناهیتته روی نه گهر هه موو هیتز،
شیان، قودرهت، تویره و ته خ هه فیشک نه بن دنافاکرنا وی دا.

چهوا بزافا رزگاریخوازا کوردستان،

باری رهوشه نبیری هه مبیژ دکهت:

ب هیتزکرنا مهرج و بار و سه خله تین هوندور، ئوبجه کتیشیا
هه قبه ندی بیتن دهرفه یی و شاره زایی د کاودانین وی دا... و داوین
دهرپینا خواست و ئارمانجین کوردان دپه یقه کا یه کگرتی دا، د
ره ئیه کا یه کگرتی دا، د خه باته کا یه کگرتی دا... نه کو یه کیبونا رهئی
و په یف و جورین خه باتان ببسته خواست و ئارمانجین مه. چونکی
دچاخنی داکه فتن ژ بندهستی و سته مکاری دا، پیدقی بوون بو
مانی، فه ژینی، گه هشتنا ئاسویان پتر لی دهیت. له و ما ئه فراندن
و کارین ئه ده بی وهونه ری دناف دژواری و توندی و ئاسته نگاندا زورتر
دین وزیده تر جارین دی دراهیل و پیشقه چوننی دانه - به لی نه
شهرته ئه قه ل هه موو جهان بیتته هه فجو تکرن - و لقییره ئاریشه و
پرۆیله م و گه ل شایین رهوشا ئه ده بیاتان کفشن و خوبتر دین. و ئه ف
دیده نه نه هنده د نه پهن و د به رزه نه، نه مازه ئه م ئالیگوری و

دانوستاندنا د ناقبه را ئه ده بیاتا کوردی و بیین گه لیتن دی بکه یینه
پیقه ره کا (مقیاس) باوه ری پیتکی بو وی بوچوونتی...
ژیۆ تیه له هاتن وهه لگرتنا ئیش وخهم وهیقی بیین کوردان د ناڤ
پارزینی ئه ده ب وهونه ری دا، تیکه هله و تهقلیهه قیا فی باری دگهل
بارین دی بیین ژیانن تشته کی فه ره، نه مازه دگهل خه باتا چه کداری،
بارن پۆلیتیکی هه قبه ندی بیین دیلوماتیکی وهه قپکی بیین
چینایه تی و هوشیاریا جفاکی دا. تشته کی فه ره و پیدقی یه . و
جیگیرونا قه له مین پیتکه فتنخواز دژی سه نگرین ئه مپریالیزم و
داگیرکه ر و چه وسینه ران تشته کی هیشتا فه رتره . دیسان کاره کی
دی بی گه له ک فه ره و پیدقی هه یه ، و چیبوونا وی. هیقیا جوامیر و
خیرخوازانه ، ئه و ژی دروستبوونا فه دراسیونه کی یه ژیۆ هه موو
یه که تی و کۆم و جقاتین بلندی چاندی یه ، لسه ر بنیاتی
هه سته پیکرن ب کریزا (قه تلازیا) ده رپینا په یقا کوردی یا
راسته قینه یه کو هه بوونا وی بیسته میناکه کا زیندی و هیژا ژ بو
هه موو ئالین دی بیین خه بات و بزاقین کوردان، نه مازه بیین
پولیتیکی و جفاکی و هه تا بیین ئابووری ژی...

مخابن و سه د جارن حه یف کو هه تا ئیرۆ یه که تی و کۆمه له بیین
ره وشه نبیری ل هه ریم و ده قه رین کوردستانی یان ل ده رقه ی وه لاتی،
ب بریارین سیاسی دروست دین، هه ر ب وان بریاران ده یینه گرتن و

ژ ناف دچن و مینا زارۆکین سیوی نهخوه ناس دکهن و نه دۆست و
دژمنین خوه...

ناسین یان دهستنیشانکرنا دۆست و نه دۆستان... ب هیزترین
ستوونا یه کگرتنا مه یه، چونکی نه گهر دژمنی دۆزا مه، دژمنی مه
هه موو کوردان بیت، و دۆستی دۆزا مه هه قالی شرینی مه
هه موویان بیت، چو پینه قییت، نه م دی یه ک گرین و ب هه قرا
دهستی خوه ئیخینه د ناف دهستین دۆستان دا و پر ژ دل گفیشین...
و ریا مرۆقاتی د ئاسۆیه کا رۆن و گهش دا بینین...

ژ قی رادهیی و یقه تر به هسا خواست و قه می و پیشنیاران ژ بو
رهوشا رهوشه نبیری دی ته نی چهنه په یف و هه قۆک بن لسه ر
کاغه زان، و د قی واقعی دا ناهینه دهست و ب جه ناهین، هه ر
چهنده (نهون) هیقی بین مه بین رند و مافین مه بین رهوا...

پالپشتیا باری رهوشه نبیریا کوردی، چهوا دهیته کرن؟

ئالیگۆری د ناقبه را باری رهوشه نبیری و توپزه و هیز و بزاقین
دی بین کۆمه لگه هتی ب هزرا مه د سی رهوشان دا هه نه:

(۱) دژایه تی: نه قه ژی زۆریه ی نه و هیز و دهسته هه لاتدار پی
رادبن بین بۆچوون و مه بهست و ئارمانجین وان دگهل باری ئاسایی
بی پیشقه چوون و گۆلشه داننی ناگونجن، لهوما دژی پیتلان کار دکهن

و هه‌میشه بزاقا دانانا ره‌وشه‌نبیرییه‌کا ده‌ست‌کر‌دا گونجای و خو‌قی‌ای
دگه‌ل به‌ر‌ژه‌وه‌ندی یی‌ن خو‌ه دکه‌ن، و هه‌تا ئە‌ف کاره سه‌رب‌گ‌ری‌ت
گه‌له‌ک زۆ‌ران‌بازی و رکابه‌ری و ژنا‌ف‌چوون و زیان ل گۆ‌پ‌ی هه‌نه...
ئه‌گر هنده‌ک جار‌ان ئە‌ف هه‌ول و ته‌قه‌لایه ب ره‌نگه‌کی به‌ربه‌لاف و
ته‌قایی سه‌رب‌گ‌رن ژ بو‌ ما‌وه‌یه‌کی کیم جی ب جی ب‌ین، ر‌ام‌ان ژ‌ی
ئه‌و نییه کو بزاقا راست و دروستا ره‌وشه‌نبیریا نه‌ته‌وی هه‌ر
ئه‌قه‌یه. لئ‌ی ژ‌ان‌ین ره‌وشه‌نبیرییه‌کا راسته‌قینه هه‌ر لکارن، و هه‌ر
رۆ‌ژه‌کی به‌ارا وی دئ‌ی گه‌هیت و چزی یی‌ن ئە‌فران‌دن‌ین هیت‌را په‌یدا
بنه‌قه. هه‌لبه‌ت ئە‌و سازگه‌هیت‌ن داگیر‌که‌ر و دژ‌منان دان‌ین و ئینا‌ینه
کار، ژ بو‌ پرۆ‌پا‌گه‌نده و روسپیک‌رنا ک‌ریار‌ین خو‌ه یی‌ن به‌د و چه‌په‌ل و
چق‌یلن، یان ژ بو‌ خا‌پان‌دن و هه‌ل‌خه‌له‌تان‌دنا جه‌ما‌وه‌ری و وی خه‌ل‌کی
نه‌شاره‌زا و نه‌ئا‌گاداری پرس‌گ‌ری‌کت‌ین دۆ‌زا مه‌ یا ره‌وا، یان هنده‌ک
جار‌ان ژ بو‌ رکابه‌ریا ر‌یبازا ره‌وشه‌نبیریا ملله‌تی مه‌ و به‌رزه‌ک‌رن و
ندا‌کرنا راستی و دروستیا رۆ‌ژه‌قا رویدان و بارودۆ‌خ‌ین ژینا مه‌،
خه‌باتا مه‌، چه‌ز و قیانا مه‌... دروست‌ک‌رن. گه‌له‌ک جار‌ان لایه‌نگ‌یریا
ئال‌ی هونه‌ر دخ‌زمه‌تا هونه‌ری دا دکه‌ن، و هونه‌ر و ئە‌ده‌بی ب
تشته‌کی زیده و دویر ژ ره‌وش‌ین د‌نا‌ف ژین‌ی دا داد‌ین.

ئه‌ری، ئە‌ف سازگه‌هه و هنده‌ک جار‌ان په‌یدا‌بو‌نا پی‌چه‌کا
هه‌ناسه‌یا ئازاد‌یی - ئە‌و ژ‌ی ل ژ‌یر ته‌وژم و گ‌رانیا هیت‌زا گه‌ل و

به‌رخوهدانا لاوین ملله‌تی - کوه‌لیقه دهیته دان و مه‌جالی نووژهن و ده‌رپینتی دهیته به‌رچا‌فکرن... ئە‌قه هه‌موو هه‌ر د‌خانه‌یا د‌ژایه‌تیج دا دهیته هه‌ژمارتن... چمکی پرۆپا‌گه‌ندا د‌ژمنان و به‌رژه‌وه‌ندی بیتن هه‌له‌په‌رست و یارتین گا‌فی د‌قی دوریا‌نیدا د‌گه‌هنه‌یه‌ک و د‌بنه‌ژێده‌را یه‌ک رێباز، ئە‌و ژێ رکا‌به‌ری و د‌ژاتیا بزاقا رزگار یخوازا وه‌لاتی و ئازادیا مرۆفی و داوین به‌رسینگرتنا پیشقه‌چوونا ژینتی یه‌.

٢) ئالیکاری و پالېشتی: ئە‌ف هه‌قبه‌ندی یه‌ زۆریه‌ی جاران د‌

ناقبه‌را سه‌مبۆل و چه‌قه‌نگین با‌ری ره‌وشه‌نبیری و ئە‌وان هێزان دا دهیته‌ کرن، ئە‌وین چه‌زل سه‌رکه‌تنا ملله‌تی د‌که‌ن و ده‌ریازکرنا جفاکی ژ قو‌ناخه‌کی بو‌ قو‌ناخه‌کا دی یا با‌شتر. و گه‌له‌ک جاران ئە‌ف هه‌قبه‌ندی یه‌ ب ره‌نگی پرۆتۆکۆلیتین نه‌په‌ن یان ئاشکرا د‌ ناقبه‌را ئان هێزان و هه‌که‌ چه‌قه‌نگین ئە‌ده‌بی و هونه‌ری (یان کۆمه‌له‌بیتن ره‌وشه‌نبیری...) دا دروست د‌بن، و گه‌له‌ک جاران قازانج و سو‌دین ته‌قایی د‌ هه‌فیشکیا وی هه‌قبه‌ندی دا، د‌ هه‌قبه‌ندی به‌رژه‌وه‌ندی بیتن هه‌ردو ئالان دا، د‌پارتیزن - هیتته‌ به‌رچا‌ف... لی وهرار و گۆلغه‌دانا قی ره‌وشه‌نبیری... هه‌که‌ دیدهن و سیمایین له‌رزۆک و ناله‌بار هه‌نه‌ مینا: دیارکرنا که‌سبو‌نه‌کا نه‌ته‌وییا لاواز و خوه‌په‌رست، قه‌بو‌ولکرنا دو‌بقه‌لانکی و خولامه‌تیا داگیرکه‌ران، هزان ژ بو‌ په‌سن و پیته‌له‌دانا هه‌که‌ که‌سانین ب خورتی خوه‌ ب

ناقبه‌را هه‌موو ئالان دا په‌یدا بوونه. نه‌و چو ئال ژ وان نه‌شپین و نکارن ب تنی لسه‌ر پێ راوه‌ستن و هه‌تا رۆژا سه‌رکه‌فتنا باشت‌ترین ئال (کو یێ سێ یێ به). یا فه‌ر و پێدڤیی به‌ پووته‌پێکرن و بایه‌خه‌کا زیده ب وان خالین ئه‌رتینی یێن هه‌ڤه‌شک د ناقبه‌را وان دا به‌یته‌ کرن. هه‌تا گه‌له‌ک هه‌یز و شیانین خه‌رخواز و جوامه‌یرانه ب هه‌روه‌یی نه‌چن، به‌لکو بینه سه‌ده‌م و هۆکارین رێخه‌وه‌شکه‌ر ژ بو نێزیککرنا وی رۆژا مه‌ پێ مراد...

ئه‌و ئاسته‌نگین درتیا ئالیکاری و پالپشتی دا:

گه‌له‌ک ئاسته‌نگ د رتیا ئالیکاری و پالپشتی دا هه‌نه، لی یێن ژ هه‌موویان پێشته‌ئه‌ف هه‌ر چواره‌نه:

یه‌ک: داکه‌فتنا هۆشیاربا خه‌لکی و به‌لاقبوونا نه‌خوینده‌واری یێ ب پله‌یه‌کا به‌رز و ب راده‌یه‌کا کاربگه‌ر.

دوو: نه‌یه‌کگرتنا هه‌یز و بزاقین که‌سانی و جفاکی ژ بو تژیکرنا وان قالایی یێن د خه‌باتا مه‌ یا نه‌ته‌وی و نیشتمانی دا.

سێ: دویره‌بوونا ده‌موکراسیی ل گشت بارین ژینی دا.

چوار: نه‌بوونا که‌سه‌بوونی یێن خودی یێن ئه‌فراندنن هه‌یژا و شاکارتین مه‌زن کو بینه میناکتین نیازپاک و روحسڤک و رتیباز پر خزمه‌ت و خوه‌گۆربکرنا.

ئەف ھەنەك ھۆ و بناسىن ھەرە مەزەنن ژ بو پەيدا بوونا سەنگەرەين
ھەقدژ د ناھبەرا بارى رەوشەنبىريا ئاسايى يا راستەقىنە و ئەوان
ھىزىن ئىرۆ رىقەبەريا كۆمەلگەھى سەركىشىا خەباتا مللەتى مە
دكەن... و ھەلبەت ب ھەبوونا سەندىكا و يەكەتى يىن پىشەيى و
جفاتىن گىرسەيى يىن سەرىخوھ ژ ھەلبىزارتنىن ئازاد، كۆب وان رى
بىنە خوھشكرن ژبو پەيدا بوونا دەموكراتىا رەوشەنبىرى و رىزانى...
ھتەد. و مەشەبوونا مەيناكىن گەرناس و پەيسك بلند كو دەليشىن
ئەرىنى و ھەقبەندى يىن تەفايىدا پەيدا دكەن...
ھەبوونا ئانا ب ھەقرا تەشتەكى گەلەكى فەرە، چوونكى ئەگەر
ئەو وان ئاستەنگان ب يەكجارى ژناف نەبەن، لى ھەتا رادەكى دى
رىبازا مە يا پىرۆز پاكر كەن.

رۆلى ئەدەبىي چى يە؟

چاخى ئەو چوار بناسىن پىشىن مە ديار كرىن، ھەبن، ئەدەبىي
(حەسانەت) نامىنىت و ئەفراندن دەيتە گرىدان وب رىكا
بازرگانىي دەيتە ھژمارتن، لىقىرە رۆلى ئەدىب و ھونەرمەندىن
خودان ھەلوپست پاكر ياخيپوونە... بەلى ئەف ياخيپوونە ژى دى يا
ئابلوقەدايى بىت ل گشت ئالانقە وىدەگمەن پشۆبەكا ئازادىي ژى
ديار دىت...
_____ ۲۳۲ _____

هه لبهت ئه ديب يان هونه رمه ند ژى بى بىگوناھ و به كجار پاكانه
نى يه، له وما گه له ك جار ان سستى وخه مسارى ل نك په پيدا دبن و
هه تا راديه كى ل دويښ وان ليمشستان دچيت يان هه ك جار ان ب
ئه فراندن و به ره هم وسه ره جه مشه و ب هزر و هه ست و خواسته دهپته
رامالين و دچيته سه نگره دى دا وه كو ئيخسپيره كى (به لى
ئبخسپيره كى خودان دهسكه فتى و خپر و بپرين بى پيشان و كيشان
به رامبه ر گوهدتيرى و جى ب جيكرنا وان ئه ركين پيشوه خت بو
هاتينه دهست نيشانكرن...) ومرنا ئه فراندنى لنك وى كه سى
به هره مه ند لقيره دهست پى دكه ت، و پينگاڅين خولقينه ر لقيره
دراوسن و د جه دا دميين...

ده ربا زبون، ژفى رهوشى:

به لاقبوونا نه خوبنده وارى بى ونه بوونا هوشياربه كا تافه گرا
ته قايى... بناسين سه ره كينه، جفاك و بزاقين وى، دوير ب كه فن ژ
دانوستاننده كا هپزا يا نارمانجيه ر و ل دويښ زالبوونا هه ك
بيرورايىن دهسته كين دهسته لاتدار و ل گور به رژه ونديا خوه،
خه باتا ملله تى وه كو ئه نگوستيله كى دتپلا خوه دا دزقرين. و
دروه شين هوسا دا دهموكراتى نامينيت نه دناف خه باتا پوليتيكي
دا ونه دناف خه باتا جفاكى دا... قيجا چه وا دى د بزاقا

رهوشه نښیری دا هه بیت... به لږی دگه رماتیا فان رهوشاندا قه تلازی
 (کریز) په پیدا دبیت، یان کو (ئه زمه) چاخځی دهیته گورځی، رامن
 ژئئ نه وه کو پینگاځا په کځی هاتیته ناڅیتن وری چاندا دوبر بیت هر
 ژ پینگاځه کځی دهسپی دکهت و بزاف وهزرتین راست ودرست چاند
 دبچووک وسه رتایی بن، ئه گهر دناث سه خله تین ناسایی و
 خیرخوازی پیدا دهریکه فن، وتوځی وهراروون وپیشقه جوونی بخوه فقه
 بهه لگرن دئ بنه بنگه ه و شه ننگستین هزارا ملله تی و لسه ر
 گوییتکین قه نجیی ناکنجی بن و مینا گولمشکه کا به فری کو چاندا
 بچووک بیت چاخځی ژووردا دهیته خواری، دئ بیته رهنی و وان
 رهوشان رامالیت و هه موو نهره وایان دگهل خوه بهت...

هه قبه ندی دناقبه را سیاست و نه ده بیاتان دا:

مه نه قیت نه وان تشتین گه له ک جارن مه لسه ر نقیسی، لثیره
 دووباره بکهینه فقه، لیخه به ری ئه م ب فهر و پیدقی دزانین نه فقهیه کو
 هه قبه ندی دناقبه را نه ده بیاتان و هونه رتین سینه مایی و شانوی... و
 فلهسه فی و جوررتین زانستاندا پتره کو په کسه ر ئه م بهه سا وی
 هه قبه ندی یی بکهین دناقبه را نه ده ب و سیاسه تیدا. وئه گهر مه نه و
 هه قبه ندی هه موو زانین و شروفه کرن، ئه قجا یا فهره ئه م بهه سا
 هه قبه ندی یا نه ده بیات و تهف ئالین دی یین کو دبنه باری

رهوشه نيبيري (و باري رهوشه نيبيري كه ژ ئالين سهره كي دناف جفاكيدا، كو سياست ريقه به ريا هه موويان دكهت) بكهين. وهنگي يا دروسته ئەم به هسا هه قبه ندى يا رهوشه نيبيري دگهل سياسته تي بكهين وهكو ههر ئاله كي دى مينا جفاكي و ئابووري... هتد.

بي ي كاري پيشين ئەمى بهرى خوه بدهينه ريكه كا گرتي و بي مفا... چونكي هه قبه ندى بين پيشين ئەون، خواست و تيناتي و ئاره زوو بين مرؤقي تير دكهن... و ئەو بوچوون دبه رهه قن ژبو هه فجو تكرن و پراكتي كه كا بهرقام و ريخوهش د رۆژين داها تي وهخت و جهين كاره كي به رفره هن...

نويخوازي دريازه كا ئالوزدا:

نويخوازي... يانكو ئارينا ههست و هزاران دگهل رويدان و بوويه رين نهادا... يان پيچه وانه كرنا وان رهوش و بوويه رين نها رويددهن، و قاشيركرن و سهرهت و بيژينكرنا وان، و هه لبرارتن قه نجي و باشي و رندي و رايبتيكيا وان، و هه لبهت ئەفه د بو شايه كي دا دروست نابيت بهلكو، دببت لسهر رههين چوويي و پيشينان دا بهيته ئافاكرن و ئاسۆ و پيشبينين پاشه رۆژي تيدا خويا و ئاشكرا بين... بو نمونه ئەگه ر هۆزانه ك لسهر رهوشه كا سايكولوزي يا نهو يا كورده كي هاته نقيسين رامن ژي ئەو نيه كو ديروكا ئەدهبا كوردي ژ

مه‌لایینی جزیری و خانی و کۆیی و نالی و سالم و نالبه‌ندی پشتگۆه
پاڤییین و ب تشته‌کی زیده و نه‌بکیترهاتی دگهل بارودۆخ و
کاودانین نه‌و بزانیین... پیچه‌وانه دبیت ئەف هۆزانا نوی
به‌رده‌وامبوونا وئ دیروکی بیت و ده‌لیفا خواه‌گرتدانی دگهل داهاتی
و ئاینده‌یی دا هه‌بیت... ئەف بۆچوونه لسهر هه‌موو ئەفراندنا
هه‌فجۆت دبیت مینا سه‌لیقیین ئاوازه‌کی، لقینین سه‌مايه‌کی،
خیچین که‌فاله‌کی، کوریشکیین په‌یکه‌ره‌کی یان هه‌تا دناف چالاکي
ژ داهینانین جفاکی دا ژی... یانکو چاخنی به‌هره‌مند ده‌زرا نوی دا
دژیت، دبیت ژ نشکه‌کیفقه هه‌موو قوناخین تیکوز و ئالوز به‌ریت و
بگه‌هته بچووکتربین دهنکا هه‌ستان، وه‌هر دوی وه‌ختی دا دناف
هه‌ر قونجه‌کییدا ب هزاران سالان بژیت...

نه‌دویره و تشته‌کی نورماله و بۆچوونه‌ک یان نقیسینه‌کا پیش
دوو سه‌د سالان هاتییه دانان بۆ نوکه ژی ب کییر بیت، لی
رێکخستن و فه‌ژهن و خوقیانا وئ دگهل وه‌زعی نوکه نویخوازیه‌که...
چ وه‌کو بیته پیشکیشکران یان ب ره‌نگه‌کی بنه‌ره‌تی ب بیته گورین
یان وه‌کو سیناریویه‌ک جاره‌کا دی بیته دارشتن.

ئه‌فه ب لایه‌کی، ژلایه‌کی دیفه نه‌ شه‌رته هه‌ر تشته‌کی نوی
بیته نقیسیین و دارشتن بیته نویخوازیه‌ک دناف ریبازا مه‌یا
ره‌وشه‌نبیری دا، چمکی ئەگه‌ر مه‌رجین خواه یین ره‌سه‌ن یان

پیشسخەر نه بوون و دگهل وه زعی مه نه گونجا و بزاقا ناربانجی دگهل
ههست وهزرتین مه یین نوکه دا نه بوو نابیتته نویخوازی و نه دویره ژ
که فنان که فنارتر بیت و ژ بی و جان خرابتر بیت...

که سبونا میناک بو چاخنی کوردی یین نهو:

ژ هیتلا نورمال نه قراز تر میناکه، و هزرکرن ژبو ئافاکرنا که سبونا
نمونه، دناف جفاکیدا، دبیت نه یینکا رهوشا ته قایا نه رینی و نه رینی
یا جفاکی بیت وهه لگرا توفنی گولفه دانا ملله تی بیت، و نهو
که سبونا هه موو سه خله تین میناکا جفاکا مه یا کورده واری تیدا هه بن
که سبونا ((پیشمه رگه یه)). و لدویف کاودانین مه یین نهو ته نی
ئهف که سبونیه دکاره و دشیت مه ژ بندهستی یا کوژهک، ژ نه مانج،
ژ گولا گه نیا نه خوهشیان بینیتته ده ری و پاشی ئومیدا مه یا هه ری
مه زن کوئه و ژی (ناشتی) یه بینیتته روی.

و چاخنی به هسا که سبونا میناک دکه یین مه بهست نهو نی یه
هه موو جفاک ب هه قرا نمونه بیت - و نه گهر ئهف تشته هه بیت ژ
تنی دناف یوتوبیایان دا چنی دبیت - به لکوئه و میناک پیشه ننگ و
سه و هرا جفاکی بیت، و تهف ئالین دی یین نه رینی و نه رینی یین
جفاکی... پالپشت و ئالیکار و ته فاقکارین وئ بن. هه لبهت نه
تشته کن هندی فه ره کو جاره کا دی ئه وئ گوتنا ژ میژره و هره هاتیه

سهلماندن شرۆقه ب كهينه فه كو دبئژئت (ههر چه كدارهك نه پيشمه رگه يه).

بهلكو پيشمه رگه نه و كهسى هوشياره كو هزر و شيان و بزاقئين خوه دژى (داگيركرن و چهوسانندن) ئى بكار بينيت ژ چيكرين پيشمه رگه يان پارتى و كومه له بيتن نيشتمانپه روه و رزگار يخوازان كو بهرنامئين وان، ژ نقشك و هيقئينين تهف بير و باوه و هزرين زورزان و خه مخورين ملله تى دروست بوينه، كو هه لگرتن وان هزران دبنه نوينه رين ريكخستى دناف ريزين جه ماوه رى دا...

ئه فه بكورتى ههك ژوان تيبينى و پيشنيارانه، كو يا پيدقى يه، ب دريژى لسهر بيته نقيسين، لئى كيميا وهختى و له رزوكا دهليقان رى يئ ناده ته مه زيده تر لسهر بچين... چمكى دكاودانين ژينه كا هوسادا ژبلى توماركرنا تيبينيان چوبى دى ناكه فته بهر ته فشى يئ مه. و نه گهر كيماسيهك تيدا هه بيت ژ ئالين تيكوز و تاقه گريئ فه، دئ ب هه سانى چاره سه رببت. لئى نه گهر نه راستى و سه ردا چوونهك ژلايئ كاكل وهزر ويوچوونان دا هه بيت، مه پر پئ خوه شه نه و بهينه سه لواندن و راستفه كرن و شرۆقه كرن... و ژبلى فئ چهنديئ هم فان تيبينيان ب تشته كئ بنه رته تى و وه كو ژئده ر و سه ره كانى دزانين ژبو كارين به رفره هتر.

فەرھەنگۆك

فەرھەنگۆك دىوانا ئىككى

ئەفسيون	ترياك - تلياك
ئەكتەر	زارقەكەر - مئثل
ئىتوين	دۆزەخ - ئەو ئاگرى بۆ دوستكرنا كسلې ھەلدكەن
برى	ھېز - شىان
بەنگى	بەنگ كىش
بىبانۆ	ھېجەت
تازى	رويس
تىگىر	گىروگرفت
پەسار	نزار - كەندال
پەبىك	تەتەر
پەيغام	پەيام - نامە
خورسك	خورست
خوركىت سۆر	خۆكەي سىبرى خوين
خۆقېن	خۆپەرست - شۆقىنى
داد	عەدالەت
دالەھى	گازندە - گلەبى
درىاس	شالوك

دوکهل- کادی- دوکپیل	دوی
موسسته شریق	روژهه لاتناس
رووگه- قبله	رویگهه
زمان راست- راستگو- زاردهشت پیغه مبه ره	زاردهشت
کچیکی شورشگپیری فوره نسی بوو	ژاندارک
ژخافلکیقه- له ناکاو- له هیکه وه- له پرنیکا	ژنشکه کیقه
ژها کفانی- ژئی	ژهه
رستک- ملوانکه	ستفانک
دایک ویاب مری- هه تیو	سیتیو
ریک- رستک- ریچکه	شویه
ته قسی جهوی	کهش
مالخوئی- کویتخا- دهره بهگ	که فخوئی
سیپهل- پیله- شه پول	که رداث
زاروکییت سافا- مندالی ساوا	که وگه وک
نۆیه ت- نۆره	گوری
شک	گومان
لیهمشت- سیلاو	لافاو
خه رجکردن	مه زاختن
غهریب- بیگانه	نامۆ
پزیشک	نۆژدار
چه په رکئی که وا	هشار
شانشانۆک- شه مشه مۆک- گومبه ته	هه له کوڤ

فەرھەنگۆکا دیوانا دووی

رەنی، ھەرفتتا بەفری بە .	ئاشویت
ئەندیشە، خەیاڵ.	ئاشوپ
گەرۆک.	ئاشناشووک
سپێدە زوی، کازیوہ.	ئەلند
ئیبیداع	ئەفراندن
سرمەدار، کاریگەر، فعال	ئاکتییف
جۆخین، خەرمانە	بێدەر
ھەمپا، ھەقبەر	بەقل
کولیلکەکا بەھاری بە، رەنگ جوان و تام شرینە.	بەلالیزک
بمەت گرت	ب بەم گرت
ژی بی ھەستیاری، الوتر الحساس	بستا دلی
رویدان	بوویەر
سەخمەرانی، ل پیناقی، ژبەر	پیتخەمەتی
مەسئەلە، دۆز	پرسگریک
عنربین، ئەرنی	تنگژین
تا قەگر، شامل	تیتکوز
حەلانندن، بەھوژتن	تەوانندن
ریتگر، جەردەچی، پاتەخۆز	چەتە
چوچک	چوبک
نیشان، رەمز	چەقەنگ
تیبیر	چر

زورنا بیژەکی ناقداری دهقه را دهۆکی به .	حه سوێی مه رجی
کونه دهن	خمخمک
قه له م، پینقیس	خامه
گونجایی	خوفیایی
خرم، هه می، خالص	خوری
خویشک	خوک
زه قبا برنج چاندنی به	دهلوش
دهرباره ی	دهره ق
گازنده، گله بی	داله هی
(Damoklis) زه لامه ک ژ تا قما دکتاتوری سه دسالیا	دامۆکلس
چاری زایینی بوویه. رۆژه کی نه و خواستبوو نک خوه	
میثانداریی و چاخنی جاره کی فی دکتاتوری سه ری خوه	
بلند کری، هۆسا دیت شیره کی ب مویه کی شه ل هنداش	
سه ری هه ولایستی به... هۆسا نا قی (شیری دامۆکلس)	
بوو په ژن و ناسنا ژ بو کار و کربارین هاتونه هنانتی بو	
خودانییت په یسکییت بلند د دهوله تان دا.	
پیس، قری، دژین	ریشن
حاله ت، بار، طابع	رهوش
دهور	رۆل
تفهنگه کا که فنا پر قیمه ت بوو، سی فیشه ک دخوارن	سیتیر
هه سه په کی غاری به	سه گلاقی
ملدانک، رستک	ستفانک
به رزه بووی، موچه بیهر	سه رگه ردان

دو جهن ل دهغه را بهه دينا كو قه تلام لي چي بيون	سوريا وشه كهفت
نیشان، شعار	سه مبول
شه وتاندين، سوتاندين	شه واندين
په رنده كي ته فسانه يي په دناث ناگري دا دژيت.	قه قنه س
كه هيبيون، ماليبيون	كه ديبيون
قاد، گوره پان	كاخ
قه تلازي، بوهران، قه بران	كربز
زيره قاني ئاقداني په	كه راخ
كه سايه تي، شخصيه	كه سبون
گه رمه گه رم	كه ليژان
ب كي رهاتي، هيژا	كيتر
دهه به كه قه بران دكوليت	گورنه باش
په ره سندن، تطور	گولقه دان
لاواز، زه عيف، بيتچاره	لاكي
دهه به، درنده، وه حشي	هؤف
همبانه ك رويني يان دؤشافي دكه ني	هيز
چار سه درارين دهوله تان بوون، ناقداربوون	هؤلاكؤ و هپتله ر
ب هزرتين گه ني و بوچوونين دژي مروقاتيبي.	و پؤلپؤت و
	عبيدي نه مين
رسته	هه فؤك
ئه رنين، نازرياي	ياخبيبون
منعطف	وه رچه پ
نمونه، ميسال	ميناك

پیشگا چواری

• چەند نەمۆنە ژ دەستخەتی ھۆزانسانی

• ھۆزان

• نامە

«سمفونیا خون و خہیلائے»

دہ کچا ہنزا!

رہیم رو ما موستا ہنزا

تو شکانا۔۔

برین و کول و کوتانا

دل مشتاقا۔ تیشی و زانا!

بہ لہ دایا!

چاقے و تیر پوتا ہنزا تیں۔۔

تور دیکھ ہنزا۔ مار دین دینیم

تو سرور چاقیتا۔۔ زارو و پیرا۔۔

مشم ختیا۔

برسا و سر مایا شم د خونیم

تو شوین لہ تے و تہ زین۔ ختر دہ لہ۔۔

تو تاملہ کان۔۔ تہ تے لہ شہلا خور د خونیم

عہ کی تالا سر پچہ مکا زلفا رو گری۔۔

بہ سہ سہ چہ پچہ ہتکہ د گری و

د غریقینکا و د کوزری

روند کیت تہ د دین ش مالک لہ شہ تارو

دینہ وریک۔۔

تاگر بہر د بیت کور خیفم کھا۔۔

خویسا مار۔۔

معیلا پرچا تہ سہ کوی

ہینگہ میا تان!۔۔

وسہ لیوانا وی تا گری

وسہ ریو در زین۔ دین ہوزان

بہ رہری تیکتی ژ دہ ستخہ تہ شہ ہیدی

ہوزانا «سمفونیا خون و خہیلائے»

به لای دایم !
 فاشین هار --
 تصی قورکرت -- بن برکرت
 مسم فت و سه برجه ردا کرک --
 رینجه رو پالم و جوکمار
 دلین زاران -- ز خوشیانی دوست
 کوپین چیا یخ مه تینا -- توپان کوپن
 ل هتیرت --
 زه سونین کیشا !
 زه قین سقان --
 پیل و پاوان -- صوغان سون
 راسته دایم
 سنفونیا --
 خ دوش و کاشویا و خ مین ته
 پرتالوره و باج بیره ران باهوزه
 لوت دایم !
 گاره و سه قین و همورین
 هود و هم قین و هندرین
 یوت لجه فو -- نه لقین
 خابرو رو شین و سوران
 ماندی نابن -- ناهه سستین
 بو برجه هلا --
 هر دکارو قه بز قین
 کوردستانا کیصا صتی ! --
 کلیدا قه ترین خوسین و

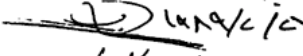
بهره‌ری دووی ژده‌ستخه‌تی شه‌هیدی

هوزانا «سمفونیا خهون و خه‌یلان»

مه زاران ز س -- پيشه گسپه گوردستانى
 شمزه ت و زين و خوره و خون --
 ديارين
 لهورا داين
 چوييچا كوچا يا دفوين و
 بو ميتنا به يا ليقت
 به لاليزكا رزگاريتي --
 بر بهيتي نه
 شم بهيتي نه

 ۱۹۸۸/۱۱/۱۵
 س. دلزان

نه قاپارچ هوزانه
 گدل اترو سلاقت سوزگيليزيا
 بو ده گله گوردستانى ديارى به
 هيله فوارم نه ورس يروله فو
 اوده لانا و ملى خنتيت كيملاوى
 ديارى بگرت

 ۱۳۸۶/۴/۱۴
 سيدلم آخول

به رهبرى سببى ژده سخته تى شه هيدى

هوزانا «سمفونيا خون و خه يالان»

پشکاپ پینجی

• نەلبۆما وینەیان

شەھید دگەل سەرۆک مسعود بارزانی ل دەقەرە لۆلان

شەھید دگەل ھۆزانقانی نەمر ھەزار موکریانی
١٩٨٥/٥/١١

قوتابیین ده‌ورا کادران دگهل علی عبدالله
بی‌سی رونیشتی: سعدالله نافدهل

سعدالله نافدهل و هه‌قالین خوه دگهل شه‌هید فرهنسو جه‌ریری
خنییره ۱۹۸۶

ژ راست بۆچەپ
عصمت رجب - سعدالله ئاقدەل - صديق صالح

ژ راست بۆچەپ
سعدالله ئاقدەل - ھەژار - رۆوف ئاکرەبى - احمد قەرەنى - دليل رمضان

شہید ل دہمی دیاریا دہورا کادران ژ (علی عبداللہ)ی و ہر دگریت
۱۹۸۶

ژ راست بوچہ پ
احمد قہرہنی - رؤوف ٹاکرہیی - سعداللہ ٹاقدہل - حسن نوری

شهید سعدالله نآفدهل

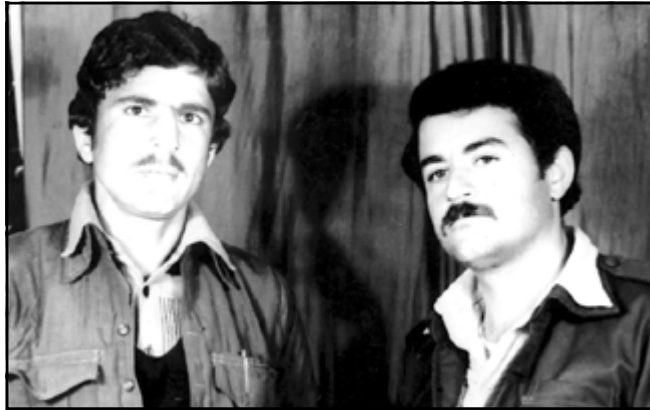
سعدالله نآفدهل - سه‌رهبست محمد زنبودی
ایران/آراک - ۱۹۸۳/۱۲/۱۷

سعدالله نافدەل
ئاهەنگا دەرچوونا خولا (۸) ی کادرتین پەیمانگەهێ
راژان ۱۹۸۶/۴/۴

سعدالله نافدەل - هشیار بامەرنی

شهید و کورمائی وی محمود سلیمان
 نوردوگایی زتیوه ۱۹۸۱/۶/۱۹

راوه‌ستای ژ راست بز چپ: صدیق صالح - رزگار کهمه‌کی - سعدالله
 نافدهل - مجید طروانشی - بهجت نافدهل - عبدالعزیز طیب -
 عبدالستار نامیدی
 روونشتی: (?) - نصرت حاجی - سید سلمان خالد

ژ راست بۆچهپ
سعدالله ئاقدهل - احمد قهرهني - بهجت ئاقدهل

سعدالله ئاقدهل
۱۹۸۵/۹/۲۹

رمضان عیسی و
سعدالله ئاقدهل
(زیتوشکان)

شههید دگهل بابئی خوه
چهم باهیفتی ۱۹۸۱

نافەرۆك

دیارى..... ۳

- پشكا ئىكى

* سعدالله ئاقدەل

شاعر و پېشمەرگە و شەھید..... ۵

* سعدالله یى شاعر..... ۸

* سعدالله یى پېشمەرگە..... ۱۹

* سعدالله یى شەھید..... ۲۴

* ژئیدەر..... ۲۶

- پشكا دووی

* ھۆزانتین وی یین دەستپىكى

ئەگەر چ بوو..... ۲۹

۳۳	.....تەنوبىر قاننى
۳۵	.....چاقىرئ مە
۳۶	.....ئەقرۆ يارا من نە ل ماله
۳۷	.....(.....)

* دىوانا ئىتكى: خوين و نازادى

۴۰	.....ھشىيارى
۴۲	.....پىشمەرگە مە
۴۵	.....رۆندكىت يارى
۴۸	.....روبيار و بزاف
۵۰	.....ئاخىنكىت جۆتیارەكى
۵۵	.....پسپارەك
۵۶	.....ئەرى
۵۹	.....پە بىكى ئە قىنى
۶۱	.....كاروانى خەباتى
۶۳	.....چەرخى رەش
۶۵	.....قىنا ولاتى
۶۸	.....گازبەك
۷۰	.....دىمەنەك

۷۳	..... گولا ڦينئى
۷۶	..... واري منہ
۷۸	..... ڦينا ڪوڙهڪ
۸۰	..... فري
۸۴	..... ڪورا خه باتئى
۸۶	..... ولاتئى من
۹۰	..... دروين
۹۲	..... مهله ڦان
۹۷	..... سيوانه
۹۹	..... ههله ڪوڙ
۱۰۲	..... خون و نازادى
۱۰۴	..... باوهريا من
۱۰۶	..... ميٿهان
۱۰۸	..... چهرخئى ڙينئى
۱۱۰	..... ترازيا ڙياري
۱۱۲	..... ههلبهت
۱۱۴	..... زيمار
۱۱۷	..... شه مالڪ
۱۱۹	..... دو دل و توخيبيڪ

۱۲۲	.....	وه هزرکر
۱۲۴	.....	گرئین
۱۲۶	.....	هه ما نه نانئ ژارانہ
۱۲۹	.....	شیرهت
۱۳۱	.....	نامہ
۱۳۳	.....	دو ته گهریت دل بۆ دسوژیت
۱۳۶	.....	خۆراگرتن
۱۳۹	.....	شهفا خهئ
۱۴۱	.....	رۆندک چه که
۱۴۴	.....	ستیرا کاروانکوژا
۱۴۶	.....	خه ونا مهزن
۱۴۸	.....	سه بارکا بارئ کۆفانا
۱۵۱	.....	نیچیر
۱۵۳	.....	گوریا منه

* دیوانا دووی: سمفونیا خهون و خهیلان

۱۵۶	.....	زیمار و شاهئ
۱۶۰	.....	زهنگلا ههواران
۱۶۳	.....	ئاوازین خهونه کئ

۱۶۵	.....ستقانك
۱۶۷	.....ئومىدا من
۱۷۲	.....دەيكا دىرۆكا شەھىدان
۱۷۵	.....سمفونىيا خەون و خەيالان
۱۸۰	.....بەرسقا يارى
۱۸۵	.....فرۆتن
۱۸۷	.....خويشكا شىرى
۱۸۹	.....تۆتى و كەشر و خودىك
۱۹۲	.....داخواز
۱۹۴	.....دلرەقەين
۱۹۶	.....ھۆ نارىنى
۲۰۰	.....گۆرنەباش
۲۰۲	.....بەختى قازى
۲۰۵	.....فرشك كرن
۲۰۸	.....كەناچە
۲۱۲	.....لەيزۆك
۲۱۴	.....! ؟ ...

- پشکا سېن

* پيشگوتن (يا ديوانا ئيكي / چاڤا ئيكي) ۲۱۸

* په يشهك د دهرههقا رهوشا نه فراندنين كوردى يين

هه قچه رخ دا (پاشگوتنا ديوانا دووى / چاڤا

ئيكي) ۲۲۰

* فه رههنگوك ۲۳۹

- پشکا جوارى

* چند نمونه ژ دستخه تي هوزانقانى

هوزان ۲۵۴

نامه ۲۴۸

- پشکا پينجى

* نه لبوما وينه يان ۲۴۹

* ناقه روک ۲۵۸